Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Leto XXIII., št. 21

Ljubljana, sreda 27. januarja 1943-XXI

Cena cent. 80

Uprav ništvo Ljubljana Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22 31-23 31-24

Inseratni oddelek Ljubljana Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25 31-26

Podružnica Novo mesto Ljubljanska cesta 42

Računi za ljubljanski pokrajini pri poštno čekovnem zavodu št. 17 749 za ostale kraje Italije Servizio Conti Corr. Post. Nr. 11-4118

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase v Kraljevini Italiji in inozemstvu ima Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno Lir 18.—, za inozemstvo vključno s »Ponedeljskim Jutrom« Lir 36.50.

Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica štev. 5, telefon štev. 31-22 31-23 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ad estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Velik plen v Tunisu

4000 ujetnikov, 13 tankov, 70 topov, 200 motornih vozil 100 strojnic in drugih vojnih potrebščin

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 26. januarja naslednje 976. vojno poročilo:

Spopadi egledniških skupin na področju zapadne Tripolitanije. V Tunisu je bil zlomljen sovražni napad na postojanke, ki smo jih bili zasedli. Osem malih tovornih avtomobilov in del njihovih posadk je bilo zajetih, druge pa je naša prednja posadka zažgala.

Italijanski in nemški lovski letalci so sestrelili štiri letala. Peto je sestrelilo protiletalsko topništvo.

Izgube sovražnika v bojih, ki so se vršili v Tunisu od 18. do 24. t. m., so se dvignile na več kot 4000 ujetnikov, 13 zaplenjenih ali uničenih tankov, 70 topov, okrog 200 motornih vozil in kakih 100 strojnic ter drugih vojnih potrebščin.

Neki »Spitfire«, ki je 23. t. m. zvečer priletel nad Pachino (Siracuza), je zadela protiletalska obramba in se je zrušil v morje. Napad na Avolo na Siracuzi je imel za posledico 2 mrtva in 7 ranjenih. Škoda je neznatna. Bombe, ki so bile vržene na Amavelino pri Marsali, so povzročile nekaj škode na poslopjih. Žrtev ni bilo nobenih. Sovražna letala so tudi obstreljevala s strojnicami in metala bombe na jonski obali na dva tovorna vlaka ter na železniške postaje Branca Leone, Rjacce, Ispica ter povzročila majhne poškodbe in 8 ranjenih.

V Sredozemlju je naša podmornica pod poveljstvom poročnika bojnega broda Gaspara Cavallina z dvema torpedoma zadela velik sovražni transportni parnik ki je izpodrivaj 18.000 ton ter ga je spremljala protitorpedovka. Parnik se je potopil.

Eksc. Stefani predsednik poligrafičnega zavoda

Rim, 25. jan. s. Uradni list objavlja dekret Duceja Fašizma, šefa Vlade z datumom 23. januarja 1943-XXI., s katerim se imenuje Ekscelenca prof. Alberto de Stefani, državni minister, za predsednika državnega poligrafičnega zavoda.

Novi zapletljaji na Bližnjem vzhodu

Tekmovanje med angleškim in ameriškim vplivom se pojavlja tudi v Palestini in Egiptu

Monakovo, 26. jan. s. »Münchener Neuste Nachrichten« poroča o položaju v Palestini ter pravi, da so Britanci postali zelo nezaupljivi do svojih nedavnih prijateljev židov. Angleži so bili doslej najboljši zavezniki židovstva, pa so se nenadno oddaljili od njega in skušajo sedaj postaviti proti novemu židovsko-ameriškemu bloku angloarabski blok, kar se je v ostalem pokazalo že pri protestnih manifestacijah, ki so jih priredili Arabci proti ameriškim načrtom za ustanovitev židovske države v Palestini. Znano je, da so te protestne manifestacije na tihem in skrivaj organizirali Angleži.

Tudi v Egiptu so se razmere nekoliko izpremenile in Angleži se vedno odločneje branijo, da bi dali Egipčanom pravico, da sedejo z njimi za mizo pri bodočih mirovnih pogajanjih. Z druge stani pa predstavniki Zedinjenih držav vztrajno spletkarijo proti Nahas paši, da bi nadomestili britansko zasedbo na področju Sueškega prekopa z nekim ameriškim jamstvom ter angleške čete zamenjali s posadkami mednarodne vojske.

Ista tekma se ponavlja tudi na Rdečem morju, kjer je Američanov vedno več ter so otvorili tudi svoj konzulat v Jemenu. Angleži so se s pomočjo de Gaullea polastili luke v Džibutiju. Skratka, ponavlja se z malimi spremembami tekma, ki sta jo imeli v teh krajih takoj po prvi svetovni vojni med seboj Francija in Anglija. Takrat je Angliji uspelo doseči vse, kar je hotela. Bila je namreč znatno na boljšem, kajti njene čete so bile zasedle dotične kraje. Po znanih stopinjah stopa sedaj tudi Washington.

Angleško-ameriška trenja v Afriki

Stockholm, 26. jan. s. Londonski dopisnik lista »Dagens Nyheter« opisuje politični položaj v severni Afriki v zvezi s tamošnjimi dogodki. Položaj bi zahteval od zaveznikov brezpogojno in brzo ter popolno rešitev angleškoameriškega trenja, toda namestu tega se na obzorju že kažejo novi oblaki v obliki novih razlogov za napetost med obema zaveznškima državama. V resnici so te dni začeli proučevati vprašanje skupnega poveljnika zavezniških vojsk za vse afriške operacije ter se imenujejo že nekateri kandidati. V poštev bi prišla predvsem Marshall, Alexander pa tudi Eisenhower je na spisku kandidatov. Zdi pa se, da slednji nima velikih možnosti, da doseže to visoko mesto, kajti zadnji nevšečni dogodki v Francoski severni Afriki niso bili posebno ugodni za njegov ugled. V teh kandidatih se odkrivajo že znamenja za nov spopad za kulisami, ki bo vsekakor še poslabšal že tako zamotani položaj.

Posledice angleških rekvizicij živil v Egiptu

Ankara, 26. jan. s. Velike množice živeža, določenega za 8. britansko armado, leže nakopičene v skladiščih v Aleksandriji. Kakor poročajo iz Kaira, so te množine živeža sad neusmiljenih rekvizicij, ki jih izvršujejo angleški vladni organi med egiptskim ljudstvom, plačujoč mu za odvzeto blago naravnost beraške cene. Zaradi težkoče v prevozu tega živeža je promet z njim popolnoma zaostal, kajti angleške preskrbovalne zveze so postale silno dolge. V skladiščih se je pokvarilo že mnogo blaga, določenega za 8. armado. Britanske oblasti očitujejo tudi tukaj svoj prirojeni cinizem, ker odklanjajo dobave egiptski aprovizaciji ter raši vidijo, da se blago kvari in gnije kakor da bi prišlo v korist gladujočemu egiptskemu prebivalstvu.

Američani bi radi ostali v zaledju

Buenos Aires, 25. jan. s. Iz Washingtona se doznava, da v tukajšnjih političnih krogih vedno bolj odobravajo predlog nekaterih senatorjev s Bankheadom in Whellerjem na čelu, ki bi radi prepustili Rusom, Angležem in Kitajcem borbo. Zedinjenim državam pa nalogo vojne proizvodnje. Predlog sloni na znani tezi, da naj bi Američani oskrbovali, ostali se pa borili. Predlog podpirajo industrijski, poljedelski in finančni krogi, ki pravijo, da je brez smisla vzdrževati veliko vojsko, katere tudi zaradi naraščajočega pomanjkanja brodovja ni mogoče prevažati po morju.

Japonska sodba o ameriškem imperializmu

Zedinjene države skušajo razširiti svoj vpliv tudi na račun zaveznikov

Tokio, 25. jan. s. List »Tokio Šimbun« poudarja v uvodniku, da so angleške krutosti in zatiranja v Indiji očitna, toda nič manj nesramni niso sistemi nasilja Amerike, ki hoče obvladati ves svet. Američani so vedno kljub svoji besedi izkoriščali podvrženo prebivalstvo. Z izgovorom ščitenja Amerike so se polastili vseh držav Južne Amerike. Celo Chile je moral prekiniti svoje odnose s silami Osi pod washingtonskim pritiskom. List piše, da je ameriška trditev, da Amerika samo brani zapadno poloblo, zgolj opravičilo za prikritje imperijalističnega nadzorovanja v Južni Ameriki. Narodi Južne Amerike se smatrajo za sužnje. Amerika si hoče zagotoviti oblast nad svetom tudi na račun sil, ki so sovražne Osi z Anglijo vred. Vojaški pakt, ki je bil nedavno sklenjen med Mehiko in Ameriko, služi samo za dobavo topovske hrane, ki je posebno primerna za borbe v tropični klimi. Narodi troinega pakta bodo preprečili vse pohlepne načrte Američanov, ki bi radi zasužnili ves svet.

General Tojo ozdravel

Tokio, 25. jan. s. Min. predsednik general Tojo, ki je moral zaradi influence ostati v postelji, je že skoraj ozdravil in se bo lahko udeležil zasedanja parlamenta, ki se bo začelo 28. t. m. Parlament je bil sklican za 21. januar, pa je bil do 28. zaradi obolelosti min. predsednika odložen.

Trgovinski sporazum med Japonsko in Indokino

Tokio, 25. jan. s. Zastopnik ministra za zadeve Velike vzhodne Azije je naznanil, da sta japonski veleposlanik Kurijama in generalni guverner Francoske Indokine podpisala novo trgovinsko pogodbo, ki se predvsem tiče izvažanja riža in koruze iz Indokine na Japonsko.

Obletnica vstopa Siama v vojno

Tokio, 25. jan. s. Ob prvi obletnici vojne napovedi Taja Ameriki in Angliji je zunanji minister Tani obiskal tajskega poverjenika poslov, mu čestital in izrazil hvaležnost Japonske za sodelovanje Taja in za hrabrost, s katero so se tajske sile borile v prvem letu vojne.

Neprestano hudi boji na vzhodu

Nemške armade zavračajo vse sovjetske poskuse prodorov — Izjalovljeni sovražni napadi zapadno od Rževa in jugozapadno Velikih Luk

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 26. jan. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Naval sovjetske vojske na obsežne dele vzhodne fronte je zopet pridobil na silovitosti. V hudih obrambnih bojih proti večkrat premočnemu sovražniku zavračajo nemške armade vse poskuse za prodore in obkolitve.

V Stalingradu so se branilci, pri katerih je poleg rumunskih divizij tudi majhen hrvatski oddelek, v južnem in srednjem delu mestnih razvalin združili na tesen prostor, kjer nudijo besno napadajočemu sovražniku v najtežjih okoliščinah in po možnosti podprti od letalstva junaški odpor.

Na področju Kubana in Manača so bili sovražnikovi napadi zavrnjeni v hudih borbah. Kretanja za delno skrajšanje fronte potekajo v bistvenem po načrtih. Oklopne čete in motorizirani oddelki so med Manačem in Don m vrgle močne sovražne edinice dalje proti severovzhodu.

Na področju Dona in Donca se nadaljuje ogorčeni obrambni boj.

Južnozapadno od Voroneža je sovražnik s pritegnitvijo novih sil obnovil svoje napade na široki fronti, bil pa je v bistvenem krvavo zavrnjen. Borbe še trajajo.

Krajevni napadi zapadno od Rževa in južnozapadno od Velikih Luk so se izjalovili.

Tudi južno od Ladoškega jezera so bili močnejši sovražnikovi napadi brezuspešni.

V severni Afriki samo delovanje izvidniških oddelkov.

V Tunisu je skušal sovražnik zopet osvojiti postojanke, ki jih je pred dnevi izgubil. Njegove izgube znašajo v času od 18. do 24. januarja: 4000 ujetnikov, 21 oklopnih voz, 70 topov in 200 motornih vozil, nekaj nad sto strojnic in še mnogo drugega vojnega materiala.

Ob nizozemski obali je izgubil sovražnik pri brezpomembnih dnevnih napadih 4 bombnike.

Nemška brza vojna letala so podnevi z dobrim uspehom napadla neko mesto na južni obali Anglije.

Pregled položaja na vzhodni fronti

Berlin, 25. jan. V središču dogodkov na vzhodni fronti sta še vedno Stalingrad in njegova junaška obramba, ki jo že več dni obdajajo vedno bolj ranjoče sovjetske sile. Važnost Stalingrada sedaj ni toliko strateškega značaja, pač pa je njegov pomen v veliki moralni vrednosti, junaštvu in požrtvovalnosti, ki ga dan za dnem očituje oblegana posadka. Izredni vrlini nemških vojakov 6. armije in njihovih rumunskih tovarišev, ki se ramo ob rami bore v ruševinah Stalingrada ob desnem bregu Volge, posveča tudi uradno poročilo vrhovnega nemškega poveljništva danes visoke besede, ki se redko čujejo v kratko odmerjenem, včasih celo suhoparnem slogu uradnih objav. Iz Hitlerjevega glavnega stana, kjer se osredotočujejo vse niti, ki gibljejo vojske, zapostavljene v veliki protibljševiški bitki, prihajajo poročila, ki so polna občudovanja in hvaležnosti omikanih narodov za te tako zaslužne junake druge zimske bitke na ruskih tleh.

Položaj v Stalingradu obkoljenih čet se je še nadalje zaostril zaradi stalnih napadov ruske pehote, oklopnih sil in konjenice. Po vesteh, ki prihajajo iz tega odseka in ki jih objavljajo nemški listi s kruto realnostjo in globoko odkritostjo, se zdi, da je posadka še zmeraj sposobna za ofenzivne podvige velikega obsega. Poročila nemškega tiska ne dovoljujejo nikake utvare o položaju na vzhodni fronti, pač pa je jasno, da se obroč okoli stalingrajske obrambe vedno bolj zožuje.

Morje ognja napada branitelje v vedno gostejših in vedno silnejših valovih. Stotine in stotine oklopnih voz velike tonaže butajo ob obrambne okope, le-tem pa slede strelci, ki padajo v celih vrstah pod nemškim orožjem, ki jih pa vedno nadomeščajo sveže sile rezerve. Danes plačujejo Rusi za vsak centimeter tal visoko ceno, na žalost pa je število Nemcev in Rumunov, ki se upirajo temu strahotnemu pritisku sovražnika, prešibko, da bi stalno vzdrževalo ofenzivo. Tako sovjetski vojaki, čeprav počasi, vendar stalno napredujejo in stiskajo branitelje na vsak dan ožji prostor. Obkolitev nemških postojank ob Volgi je nesporno uspeh, ki ga je doseglo sovjetsko vrhovno poveljništvo v južnem odseku, kjer Nemci niso imeli časa, da bi ustvarili obrambo stalnega značaja, kakor se je zgodilo v srednjem in severnem odseku, vendar je bistvo tega ruskega uspeha le taktične in strateške narave in zato ne more imeti globljega vpliva na splošni položaj.

Ako pregledamo zimsko bitko kot celoto, dasi še daleko ni zaključena imajo boljševiki od nje mnogo trnja in zelo malo rož. Vodilna misel načrta za ruske operacije se po vsem videzu ni izpremenila. Vse gibanje Stalinovih čet je naperjeno izključno na dosego Rostova in na ločitev Kavkaza od ostale zavezniške fronte, toda upanja v uspeh imajo Rusi čim dalje manj, na eni strani zaradi žilavega odpora zavezniških vojsk in na drugi strani zaradi protiukrepov, ki jih nemško vrhovno poveljništvo podvzame vedno o pravem času. Največjo pozornost zaslužijo vsekakor nemške in zavezniške strateške poteze na severnem Kavkazu in na področju Voroneža. Na severnem Kavkazu so se čete nove Evrope že nekoliko dni odločile od sovražnika ter s nastopile pohod, da zavzamejo nove in ugodnejše postojanke. Tega umika ni narekoval nevzdržni sovjetski pritisk, kakor bi rada svet o tem prepričala Moskva in London, marveč se je izvršil po prostem preudarku nemškega poveljništva. Narekoval ga je položaj, ustvarjen bolj na severu, v težišču sovražne ofenzive. Južnejše krilo fronte se je bilo silno razširilo zaradi poletne ofenzive in je doseglo gornji tok reke Tereka. Njegova skrajna točka je bila v trenutku začetka velikega ruskega napada oddaljena v zračni črti kakih 600 km. Pri znanem stanju tamošnjih prometnih zvez je bila oskrba prodirajoče vojske zelo težka. Iz tega razloga se je pokazala potreba, osredotočiti sile, da bi se lažje nudil odpor napadu boljševiškega plaza ob spodnjem Donu. Zaradi tega je bilo treba izvesti skrajšanje fronte s trenutno opustitvijo vojaških ciljev v dolini reke Terek.

Približno ista je stvar z mostiščem pri Voronežu. Tudi tu je splošni položaj zahteval izpraznitev postojank, ki so si jih boljševiki mesece in mesece zaman prizadevali osvojiti. Obrambna črta na tej strani reke je sedaj ugodnejša in donuška, da se razpoložljive nemške čete uporabijo bolj na jugu od tega mesta, kjer so Rusi nakopičili velike množine vojaštva in bojnih sredstev. Najboljši dokaz za to, da se umik zavezniških čet na nove postojanke ni izvršil pod vplivom sovjetskega pritiska, pa je dejstvo, da je sedaj kubanski odsek na severnem Kavkazu ostal izven velike obrambne bitke, ki se razvija z neizpremenjeno silovitostjo zlasti med Donom in Doncem, ker so središča težke borbe nekateri važni kraji, za katere se obe stranki bojujeta z vso silo.

Razen uporabe ogromnih sil se boljševiki poslužujejo vsakršnega sredstva, da si zagotove kako korist. Včeraj je sovražnik še enkrat pokazal svojo nizko miselnost in popolno pomanjkanje smisla za vojaško čast, ko se je poslužil podle zvijače, da bi se polastil nekega položaja, ki so ga nemški vojaki uporno branili. Braniteljem se je bližal oddelek kakih 300 Rusov v italijanski uniformi. Bližajoča se četa ni streljala, marveč je mahala z rokami, kakor da bi se hotela dati spoznati za prijatelje. V prvem trenutku se je zvijača res posrečila, na vso srečo pa je v izvestni razdalji nekdo odkril, da gre za boljševike, preoblečene v Italijane, nakar so ogorčeni branitelji bližajoči se oddelek uničili do zadnjega moža.

Na jugu od Ladoškega jezera nadaljujejo sovjetske vojske svoje napade z isto silovitostjo kakor pretekle dni. Glede na splošno zimsko ofenzivo predstavlja ta odsek središče popolnoma neodvisnega vojnega delovanja. Po poročilih iz Berlina ni o tega bojišča javiti nič posebnega, razen to, da sovražnik z neizpremenjeno trdovratnostjo napada tamošnje postojanke, ne da bi dosegel kakršenkoli uspeh. (Piccolo.)

Berlin, 26. jan. s. Tudi danes se nemški tisk obširno bavi s položajem ter naglaša resnost trenutka, ki nalaga dolžnost, da se vse sile in rezerve nemškega naroda postavijo v službo vojne. »Vse za vojno«, se glasi naslov uvodnika v »Völkischer Beobachterju«, »borba je huda, toda mi bomo še tršii«. Vsi listi soglasno poveličujejo junaštvo branilcev Stalingrada. Svetli zgled teh se postavlja vsemu narodu pred oči s pozivom, naj se še tesneje strnejo s svojimi vojaki v orjaškem naporu, da vzdrži borbo do konca.

Turška sodba o položaju na vzhodnem bojišču

Carigrad, 26. jan. s. Vojaški dopisnik lista »Tašviri-Efkiar« presoja v svojem članku posamezne razvojne dobe vojaških operacij na ruski fronti ter pravi, da so Rusi tudi to zimo kakor lansko prešli v ofenzivo. Zaradi nekaterih začetnih uspehov se kaže v vrstah zaveznikov izvestno rožnato razpoloženje glede uspehov letošnje ofenzive, vendar pa pravi pisec, ni pravega razloga za ta optimizem, kajti Nemci in njihovi zavezniki ponavljajo taktiko gibljive obrambe kakor lani in sedaj so Rusi prisiljeni, da mečejo v borbo vse svoje rezerve. Ako se jim ne bo posrečilo ustaviti nemških čet, bodo sovjetske vojske dosegle edino ta uspeh, da bodo morale ustaviti svoje lastne vojake.

V vojni se ustvarjajo velika dela

Berlin, 25. jan. s. Na narodno socialistični prireditvi v gledališču Scharlottenburgu je govoril minister Alfred Rosenberg in podčrtal med drugim, da narod še nikoli ni ustvaril kaj velikega, ako je užival v meščanskem blagostanju, temveč v trenutkih najhujših preizkušenj, ko je na vrata države trkala velika usoda. Minister je izrazil prepričanje, da bo po hudi sedanji bitki vzklilo veliko delo. Vemo, da se nahajamo pred odločilno zgodovinsko uro nemškega naroda, vemo pa tudi, da nemške zastave niso nikoli imele trenutka tako vrednih zastavonoš in za njimi tako za zmago odločenega naroda.

Podmornice so mora za Angloameričane

Strah pred njimi narašča od dneva do dneva

Stockholm, 25. jn. s. Angleški mornariški veščak lord Winster je napisal o podmorniški vojni, da je splošna računska zmota trditev, da ima Nemčija manjšo mornarico kakor v prvi svetovni vojni. Dejansko ima Nemčija danes močnejšo mornarico in mornarico, ki se jo je treba bolj bati, zlasti glede edinic, ki operirajo pod vodno površino. Tudi površinska mornarica je zenatna, toda nemške podmornice so mora zaveznikov. Reklo in ponavljalo se je večkrat, da Nemčija gradi več podmornic, kakor jih morejo zavezniške sile potopiti. Zavezniške izgube brodovja stalno naraščajo. Ameriška poročila govorijo o enem milijonu ton izgub na mesec. Točnih številk seveda ni mogoče objaviti, toda one kažejo, kakšna nevarnost je nemško podmorniško orožje za zavezniško stvar. Za preprečenje te nevarnosti je nujno potrebno povečanje števila letalskih patrulj in ojačenje napadov na podmornice. Treba bi bilo graditi nosilke letal prav tako hitro kakor trgovinske ladje. Obrambno ministrstvo bi moralo vsekakor dati prednost gradnji tega orožja, katero se lahko uporablja proti podmornicam, ki bodo odločile vojno.

Buenos Aires, 25. jan. s. V listu »News Times« piše Edwin James, da so zadnje izjave v Londonu in Washingtonu glede nevarnosti nemških podmornic mnoge ljudi v Severni Ameriki presenetile, kajti mislilo se je, da se je podmorniška nevarnost v zadnjih mesecih zmanjšala. V nasprotju s pričakovanjem so podmornice v ospredju te vojne. To vprašanje je življenske važnosti za Ameriko, ker so njene sile, ki operirajo onstran morja, vedno večje in se morajo oskrbovati. Dejstvo je, da smo imeli že znatne izgube in da jih bomo še imeli. Podmornica je bila pobita v zadnji vojni in treba jo je pobijati tudi v tej vojni, toda doslej se to ni zgodilo. Nemška podmorniška nevarnost je stvarnega značaja in združeni narodi niso mogli preprečiti gradnje podmornic. Tudi niso mogli preprečiti uporabe francoskih pristanišč, ki so Nemčiji v veliko pomoč. Zedinjene države in Anglija morajo prevažati vojake in oskrbo preko Oceana, ki je okužen z nemškimi podmornicami. To je za nas zelo hud problem.

Stockholm, 25. jan. s. Londonski tisk razpravlja na čim dalje bolj vznemirljiv način nevarnost ki preti Angliji od podmornic Osi in ki lahko postane odločilen činitelj v tej vojni. »Daily Herald« piše: Tunis bo trda kost za nas, vendar pa bo to le vprašanje podrejene važnosti v primeru s podmorniško opasnostjo. Vse naše možne zmage na vseh mogočih frontah bodo le Pirove zmage, dokler nevarnost podmornic ne bo popolnoma izločena in dokler ne bomo popolni gospodarji na vseh morjih.

Angleška javnost ki je doslej smatrala vprašanje podmornic za ne posebno važno tej obravnavala ta grozeči pojav kot dogodek bežnega pomena, je dance presenečena in vznemirjena zaradi opomnov, ki prihajajo z vseh strani. Vsak Anglež ve, da je večji del britanske prehrane tesno zvezan s pomorsko plovbo. Da je položaj prehrane na otoku že težak, sluti britansko javno mnenje iz prizadevanja, s katerim vlada taji in skriva uradne številke o potopitvah britanskih ladij. Odbor za borbo s podmornicami ki je bil nedavno osnovan v okviru britanske vlade je pred zelo težavno nalogo. Položaj je težji, kakor je bil v prvi svetovni vojni leta 1917., ko so bile podmornice prav tako najresnejša grožnja britanski zmagi. Sedaj se to vprašanje rešuje na ta način, da se pomnožuje zaščita v konvojih. Z vseh strani pa se vprašujejo, zakaj se je sistem zaščite konvojev popolnoma izjalovil. Pomorski tehniki dajejo na to vprašanje izogibljive odgovore, ki nikakor niso zadovoljivi. Javnost ve, da so izgube na tonaži v prvih treh tednih januarja bile zelo visoke v primeri z ustrezajočimi številkami prejšnjih mesecev. Če Os sredi zime lahko dosega take uspehe, kaj bo šele spomladi in poleti, ko se bo podmorniška akcija lahko še stopnjevala, se s strahom vpračujejo britanski državljani.

Potopljen angleški parnik

Buenos Aires, 26. jan. s. Državno podtajništvo za ameriško mornarico objavlja, da je bil neki britanski parnik torpediran in potopljen v južnem delu Atlantskega morja. Brodolomci so bili rešeni in izkrcani v Miamiju.

Pomanjkanje živil v Indiji

Lizbona, 25. jan. s. V nekem dopisu iz Kalkute podčrtava »News Chronicle«, da je položaj v svetem mestu Indijcev Nahtku, 100 milj oddaljenem od Bombaja, zelo resen. Prebivalstvo je protestiralo zaradi pomanjkanja živil. Dopisnik tolmači, da je razdeljevanje in nadzorovanje živil v državi s 400 milijoni prebivalcev in 500.000 središči nad vse težko, zlasti sedaj, ko morajo vsa transportna sredstva opravljati strašno delo v zvezi z vojnimi potrebami. Primanikuje 4 milijone ton riža in drugi pridelki, ki so se prej uvažali z ozemlja, katerega so zasedli Japonci.

Lizbona, 25. jan. s. Indijska vlada je danes objavila, da je Anglija obljubila poslati v bližnji bodočnosti žito, da bo na ta način vsaj deloma preprečena lakota. Poudarja pa, da je Anglija morala tako obljubiti zaradi neprestanih prošenj indijske vlade, ki je v skrbeh zaradi hudega nezadovoljstva med prebivalstvom, katerega del je doslovno izstradan. Indijska vlada je tudi naznanila, da obljubljeno žito ne bo moglo prispeti pred tremi meseci zaradi pomanjkanja prevoznih sredstev. Menijo, da tudi z obljubljenimi količinami, ki bodo bogve kdaj prišle, ne bo mogoče zadovoljiti vseh potreb prebivalstva.

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

Vedno in povsod enaki...

Taktika in metode komunistov se lahko menjajo, a njih cilj je povsod isti: zmeda, nered in uničevanje

Po italijanskih listih posnemamo, da so španske oblasti dobile v roko neko okrožnico, ki jo je »tretja internacionala« poslala svojim španskim zaupnikom in pristašem in v kateri jim daje navodila za njihovo konkretno zadržanje in taktiko v sedanjem položaju. Za Slovence, ki so v praksi doživeli že vse mogoče prelevitve trockističnih teroristov in ki so že dodobra spoznali nepretano se spreminjajoče njihovo taktiko, ne bo vsebina te okrožnice nobeno razodetje. Vendar jo objavljamo v celoti, da bodo čitatelji še bolj spoznali bojne metode teroristov in slepila, ki se jih komunisti poslužujejo, da bi na svoje limanice ujeli čim več lahkomselnih ljudi.

Okrožnica španskim komunistom ima tole vsebino: »Prikrivaj svoj komunizem! Vrini se med ostale nasprotnike vlade in pomešaj se med njimi! Ne skrbi, ako te bodo zaradi tega smatrali za monarhista ali katoličana! Ako bi se v sedanjih okoliščinah držali stare taktike odkritega proletarskega delovanja, bi to pomenilo samomor: dolžnost komunista je, da se hlini in se ne kaže v pravi podobi Naša glavna naloga sedaj je, da podpiramo sleherni razkroj nacionalnih sil, pa naj bodo dinastičnega, verskega, kapitalističnega ali malomeščanskega značaja. V sedanji fazi borbe naj bo torej naša taktika povsod — prikrivanje pravih namenov in vrivanje v meščanske vrste!«

Za vsakogar, ki pozna komunistične metode (te so povsod enake), ni ta okrožnica nikako odkritje, saj samo črno na belem potrjuje, kar delajo trockistični elementi zagovorniki svetovne revolucije za vsako ceno, po vsem svetu. Komunist ne sme izbirati sredstev, vsega se mora poslužiti kar ga vodi k cilju — to je v skromnih besedah povedano taktika komunistične bratovščine. Vsak Slovenec, ki se zamisli v zgornja navodila, lahko od vrste do vrste ugotovi, da niso naši komunisti prav nič drugačni od svojih tovarišev po svetu: do pike natančno so se držali in se drže teh navodil kominterne tudi pri nas. Pojavili so se v zelo nedolžni obliki in izkoristili vse, kar so mogli, da bi na svoje limanice ujeli čim več naših ljudi. Istočasno so svoje vabe skušali podpreti s terorističnim strahovanjem, z umori, poboji, trpinčenji in ropi.

Čim pa je postala njih prvotna taktika nekoliko preveč očita, so jo seveda takoj zamenjali z drugo, ki naj bi jim pomagala do zaželjenega uspeha. Ko so svojo barvo tu in tam le preveč pokazali, so se začeli spet hliniti, zvračajoč pri tem krivdo za svoje podlosti stalno na druge. Zdaj v tej, zdaj v drugi ovčji obleki, kakor jim je to pač narekoval položaj, so se vsiljevali našim poštenim ljudem. Menda pa je ni več taktike, s katero bi se ne bili že popolnoma razgalili pred našim ljudstvom. Vsakdo danes ve, kakšni so njihovi dejanski nameni naj jih še tako skrbno zavijajo v razne plašče, ki naj bi bili bolj vabljivi od dosedanjih.

Rezultat vsega tega njihovega pretvarjanja je, da jim vzlic vsej njihovi propagandni spretnosti, ki so z njo maskirali svoje prave namene, nihče ne verjame več, pa naj se prikazujejo v tej ali oni obleki. Ljudje jih poznajo in jim ne nasedajo več, ker so jim komunistična pretvarjanja samo dokaz, da sejalcem revolucije, razdora in uničevanja med slovenskim ljudstvom nikjer več rožice ne cveto. V svojem besu skušajo reš'ti, kar se da, vendar jim danes niti to ne uspeva več, da bi rešili — sebe...

Dve veliki trdnjavi

Znani italijanski publicist Mario Appelius je objavil te dni v milanskem listu »Il Popolo d'Italia« zanimiv članek, ki ga posnemamo:

V Sredozemlju se ta teden razvija tiha, ostra, nepomirljiva borba med Osjo in Anglosasi. Borba se razvija na morju, pod morjem, v zraku, v pristaniščih, na letališčih, na severnoafriških cestah in poteh, v pustinji, v Tunisu, Alžiru in Tripolisu. Ljudstvo v glavnem ne ve za to borbo in je prav, da ne ve, kajti glavni stan imajo ves interes, da jo drže v tajnosti Vsaka informacija bi utegnila biti za sovražnika koristna. Čim manj informacij se daje, tem bolje je. Italijanska, nemška, angleška in severnoameriška uradna poročila se omejujejo le na beleženje glavnih dogodkov, najzanimivejših zgodb in na kako večje bombardiranje. Rezerviranost je tako velika da je bila italijanska javnost na primer šele mesec potem obveščena o drznem vdoru najnovejših napadalnih sredstev naše mornarice v alžirsko luko. O tem dogodku niso Anglosasi sploh ničesar znali, da bi nam kaj ne izdali.

Italijanski narod motri zemljevid severne Afrike in gleda na Libijo, Tunis, Alžir, Maroko, Malto, Lampeduso, Sicilski preliv in Gibraltarsko ožino. Kaj se tam dogaja? Samo en odgovor je mogoč: Vrše se borbe! Vrše se zelo ostre borbe.

Edino jasno dejstvo je, da je bila v Afriki tekma v hitrosti med Osjo in Anglosasi nekakšna ponovitev norveške zgodbe. Kdo bo prvi prišel v Tunis in Bizerto? Tekmo hitrosti je dobila Os. To majhno lokalno dejanje je globoko vplivalo na ves strateški potek vojne. Angleški in severnoameriški generali so se dogovorili za sestanek v Tunisu — s Stalinom in njegovimi generali, toda bili so prepozni. Velika ruska ofenziva, ki bi se bila morala razvijati sporedno z veliko angleško-ameriško sredozemsko ofenzivo, se je razvijala samostojno. V Moskvi nikakor niso zadovoljni s to rusko avtonomijo. Istočasnost je v strategiji prav tako važna kakor v precizijski mehaniki.

Krivdo za izostanek sestanka med Anglosasi in Rusi nosi Tunis, ki se n pustil zasesti po generalu Eisenhowerju. Angleži, ki so zelo občutljivi in ki še vedno ne morejo prebaviti Darlana, zvračajo vso krivdo za izostanek sestanka na generalisima Eisenhowerja. Zdi se zares, da so se angleški vojaki vrgli v borbo, ne da bi tim sledili severnoameriški vojaki. Roosevelt, ki je nastopil v obrambo svojega generala in severnoameriškega prestiža, je našel krivca, ki ne more protestirati: tuniško blato.

Resnične krivde za izostanek sestanka med Anglosasi in Rusi v zalivu Bizerte pa ne nosijo niti Angleži niti Američani niti Darlan niti Giraud in niti De Gaulle. Krivdo za to so prevzeli neutrudljivi italijanski in nemški piloti, ki so polnih dvajset dni delali prave čudeže, da bi nadomestili v Tunisu čete Osi, ki se še niso izkrcale. Krivdo nosijo tudi bombniki Osi, ki so v alžirskih vodah potopili angleško-ameriške ladje, ki so hotele izkrcati na obal vojake in orožje, namenjene v Tunis in Bizerto. Krive so italijanske in nemške podmornice, ki angleško-ameriški plovbi v zapadnem Sredozemlju niso pustile niti za hip oddiha. Krива so nova napadalna sredstva italijanske mornarice, ki so se v alžirskih vodah in v drugih pristaniščih sijajno obnesla. Krive so hrabre posadke italijanske trgovske mornarice, ki so sredi nevarnosti in zahrbtnosti vseh vrst junaško izvršile svojo težko nalogo, ko so za vsako ceno prenesle v Tunis, na sever in jug ljudi, topove, tanke, živila, strelivo in vse potrebno za vojsko. Krive so hrabre Rommelove italijansko-nemške zaščitnice, ki so s polaganjem min in ostro borbo zavlekle pohod prednjih straž Montgommeryja. Krivi so prvi oddelki Osi, ki so se izkrcali v Tunisu in ki so s svojim smelim in sijajnim vedenjem zbudili pri sovražniku vtis, da so neprimerno boli številni kakor so bili dejansko. Bilo je nekaj kritičnih dni, ko si sovražnik ni upal napasti, kdor pa ne tvega, ničesar ne doseže. Ko se bo po končani vojni pisala prava zgodovina borbe v Tunisu, si bo kak anglosaški general besno grizel nohte.

Del krivde pa nosijo končno tudi dobri Italijani v Tunisu, ki so storili vse da bi pomagali vojakom Osi v prvih dramatičnih trenutkih. Goreče in globoko italijanstvo naših rojakov v Tunisu je dobilo v decembru leta 1942 svojo zgodovinsko potrditev. To seveda ni bilo potrebno, kajti o patriotizmu italijanskih pionirjev v Tunisu ni bilo mogoče dvomiti. Vsekakor spada ta potrditev med dejanja sredozemske zgodovine.

Veliko krivdo, čeprav je v podobnih okoliščinah vedno tiha, pa nosi tudi italijanska mornarica, naše nad vse junaško brodovje, ki so jo britanski admirali tolikokrat potopili, ki pa se vedno pojavi pred temi admirali prav v trenutku ko bi najmanj želeli.

Vojna se osredotočuje sedaj v glavnem na dve veliki strateški obleganji: na obleganje »evropske trdnjave« in obleganje »vzhodnoazijske trdnjave«. To sta dve zelo mogočni trdnjavi, ki bi jih lahko premagale samo ogromne vojske. Velike moderne vojske pa potrebujejo marsikaj težkega in obremenjevalnega, kar je v tem primeru treba poslati preko oceanov. Na morjih pa je strašni »admiral torpedo«, ki deluje za tako imenovane »oblegance«. Zgodovina bi nekoč izrekla svojo sodbo o da'novidnosti anglosaških strategov, ki sicer vedo da je morje njihova Ahilova peta, ki pa so ustvarili položaj, kakršen je v glavnem odvisen od obvladanja morja.

Pri vseh obleganjih je stara taktika oblegancev, da ustavijo sovražnika v primerni razdalji pred zidovjem, pred kako večjo prednjo oviro, če že ne iz drugega razloga, vsaj zato, da bi pridobili na času in prostoru in da bi čez čas okrnili zalet oblegovalca. V skladu s to modro vojaško navado je »vzhodnoazijska trdnjava« ustavila oblegovalce na Salomonskem otočju, »evropska trdnjava« pa v Tunisu. Obe borbi sta se šele začeli.

Delavnost GILLa

Glavno Poveljstvo G. I. L.-a je začelo svojo normalno delavnost, predvideno po sportnem koledarju XXI. leta.

6. decembra preteklega meseca se je vršila v Zagrebu boksarska tekma med liktorsko in ustaško mladino. Prihodnjega meseca marca se bo vršila zopet tekma v Veroni.

V soboto, 23. t. m. je bila v dvorani Dopolavora oboroženih sil ob prisotnosti Zveznega Podpoveljnika GILLa tekma v košarki med predstavnštvoma dveh okrožnih skupin GILLa iz Triesta.

Prired'tev, ki jo je brezhibno organiziral Sportni urad, je bila pravi pravcati tehnični in praktični pouk v košarki, ki je doslej velik del šolske mladine našega mesta ni poznal. Tekma je zbudila zanimanje za ta šport, ker se lahko goji v zaprtih prostorih, tedaj tudi v zimskem letnem času.

Zvezno Poveljstvo je preuredilo razna vežbališča v telovadnicah z lastnimi sredstvi, da bi se člani, ki so iskreno želeli gojiti ta šport, v njem izvežbali ter poučili in tako ustvarili v bližnji bodočnosti reprezentanco GILLa.

V ponedeljek, 25. t. m. je odpotovala četa avanguardistov, ki se bo udeležila smučarskih tekem za državno prvenstvo. Nadaljuje se vežbanje čet mladih Italijank in Balilli, ki se bodo kasneje udeležile tekem za državno prvenstvo.

Zvezni Podpoveljnik je v imenu Poveljnika naslovil članom čet najboljše želje. Izrazil je svoje prepričanje, da bodo nedvomno visoko držali ime ljubljanskega GILLa ter dokazali vdanost svojim lastnim barvam ter sportnemu izročilu našega mesta.

Kulturno delovanje.

V soboto, 23. t. m. se je v dvorani Zveznega Poveljstva začel niz predavanj, ki ga je sestavilo Zvezno Poveljstvo GILLa.

Zvezni Podpoveljnik je opisal namen teh predavanj, dokazujoč, da vrši GILL tudi na kulturnem polju važno vsestransko delovanje.

Prvo predavanje je bilo namenjeno bataljonu avanguardistov, ki so z živahnim zanimanjem sledili predavatelju.

Veliko čiščenje v Marseilleu

Vichy, 25. jan. s. Poročilo marsejske prefekture javlja, da je bilo v mestu aretiranih 6000 oseb. Tisoč kavaren in barov je bilo zaprtih in do nadaljnjega je prepovedan ves promet v izpraznjenih predelih mesta.

Pariz, 25. jan. s. Francoska policija je v preteklih dneh izvedla veliko racijo v okraju starega pristanišča v Marseilleu. Racija je bila potrebna zaradi številnih zločinov in ljudi, ki so delali proti varnosti države v tem okraju. Med njimi so številni židje. Racija je zadela okrog 40.000 ljudi, ki so bili odvedeni v vojaško taborišče pri Freyusu, kjer bodo preiskali njihove osebne listine. Izločeni so bili samo oni, ki opravljajo važne poklice, kakor zdravniki, lekarnarji, železniški nameščenci in oni, ki stanujejo v drugih okrajih mesta ter v okolici Marseillea. Ljudi brez osebnih izkaznic in one, ki so brez posla in stanovanja, so porazdelili v razne občine v departementu Rodana ali odvedli v neko drugo taborišče. Nihče se ne sme več vrniti v izpraznjeni okraj, ki bo v kratkem porušen. Ohranjena bomo samo poslopja zgodovinske in arheološke vrednosti, kakor n. pr. cerkev sv. Lovrenca. Staro pristanišče v Marseilleu bo v bodočnosti nadomeščeno z novim modernim okrajem. Ob tej priliki so bili prijeti židje, ki so si priskrbeli ponarejene osebne listine, za katere so plačali po 20.000 frankov. Pri njih so našli tudi ponarejene mobilizacijske in demobilizacijske knjižice ter ponarejene živilske nakaznice.

Delavnost Dopolavora v Italiji

Dolžnosti in naloge Dopolavora. Navodila, ki jih je Tajnik stranke dal predsedniku Dopolavora glede na delo, ki ga ima ustanova opravljati med vojno, so zelo jasna. Predvsem je iz njegovih besed razvidno, da si Dopolavoro na najvernejši način prizadeva delati v smislu Ducejevih besed »Vse za narod«. Ustanova stoji v tem pogledu pred vsemi organizacijami Stranke. Da bo delovanje še poglobljeno, je bilo določeno, da bodo odslej zvezni tajniki posameznih pokrajin tudi predsedniki pokrajinskih Dopolavorov. S tem je bila ustanova neposredno priključena Stranki. Delo, ki je bilo doslej vsestransko, bo še bolj poglobljeno in bo v še večji meri ustrezalo zahtevam.

Četrta Befana vojaka. Četrta Befana vojaka se je praznovala po vsej Italiji. Povsod so bili obdarovani vojaki v številu, ki je prekašalo ostale tri Befane v prejšnjih letih. Posebno slovesna je bila Befana vojaka v prestolnici. Tajnik stranke je osebno prisostvoval prireditvi, ki je poleg obdaritve velikega števila vojakov mestne posadke obsegala tudi filmske in gledališke predstave. Ob priho'u Tajnika stranke, ki so ga sprejeli predstavniki ustanove, je vojaška godba zaigrala državno himno, nakar so pripadniki bataljonov »M« priredili burne ovacije Duceju. Poleg glavnega obdarovanja na sedežu ustanove so bile manjše Befane po vseh podružnicah, vojašnicah in vojaških bolnišnicah prestolnice in njenih periferijah.

Porast članov v Rimu. Dne 21. decembra 1942 je štel Pokrajinski Dopolavoro v Rimu 235.102 članov in članic. Istega dne leta 1941. pa je štel 151.640 članov ali 83.462 manj. Porast dokazuje, kako se ustanova širi med narodom.

Razstava vojaške umetnosti in obrti. V Palermu je bila pred kratkim otvorjena v gledališču razstava vojaške umetnosti in obrti, ki jo je priredil prehranjevalni odsek armalnega zboda ob sodelovanju krajevnega Dopolavora. Razstave se je udeležilo nekaj sto italijanskih in nemških umetnikov ter obrtnikov, ki so trenutno pod orožjem. Razstavljalci so dokazali, da znajo koristno izrabiti zasluženi odmor, ki ga preživljajo daleč za bojno črto.

Tečaji zajčjereje in kokošjereje. Pokrajinski Dopolavoro v Rovimu je v prizadevanju, da bi še bolj poglobil delo na polju avtarkije, priredil v enajstih krajih pokrajine tečaje za zajčjerejo in kokošjerejo. Tečaje vodi tehnični direktor avtarktičnega oddelka Dopolavora. Vpisalo se je že veliko število zanimancev.

Na polju avtarkije. Dopolavoro v Conturbiji, pokrajina Novara, je organiziral rejo svileprejk. — Občinski Dopolavoro v Pievefonsolana, pokrajina Lucca, je priredil nagradni tečaj za krajevne poljedelce, ki so se izkazali s čim večjim pridelkom. — Pokrajinski Dopolavoro v Milanu je priredil v Monte Croceju pri Comu praznik dreves. — Pokrajinski Dopolavoro v Bergamu je izročil svojemu namenu novo »vojno ligo«, ki obsega 8 ha. Pridelki so namenjeni podjetniški menzi imenovanega Dopolavora. — Pokrajinski Dopolavoro v Savoni, ki je svoj čas na svojih »vojnih njivah« vsejal špinačo, je sedaj pridelal 150 kg te zelenjave ter jo izročil poveljništvu GILa. — Pokrajinski Dopolavoro v Forliju je ob sodelovanju kmečkih gospodinj priredil zelo uspelo razstavo zajčjereje. — Pokrajinski Dopolavoro v Neaplju je ob priliki proslave smrti Arnalda Mussolinija izročil svojemu namenu dve novi vojni njivi.

Bliskovit pregled. Fašij v Cuneu je te dni izročil pokrajinskemu Dopolavoru v varstvo 67 vojnih njiv. — Pokrajinski Dopolavoro v Miradoli, lovski oddelek, je priredil uspel lovski pohod v korist vojnih ranjencev. — Pokrajinski Dopolavoro v Triestu je začel drugo zbirko knjig in revij, ki bodo odposlane bojevnikom na bojiščih. Poleg tega bo zbral tudi nekaj najnovejših dokumentarničnih vojnih filmov in nekaj filmov, ki prikazujejo delavnost nemške dopolavoristične organizacije. — Pokrajinski Dopolavoro v Bresciji je priredil »Tretjo uro diletanta«, ki se je je udeležilo nad 20 dopolavoristov. Sodeloval je tudi EJAR. — Pokrajinski Dopolavoro v Astiju je pretekle dni priredil zelo uspelo predstavo pestre umetnosti za pripadnike Oborožene sile.

Kulturne zveze med Italijo in Švico

Rim, 25. jan. s. O kulturnih odnosih med Italijo in Švico je govoril v švicarskem krožku v Rimu dr. Walter Weibel, urednik lista »Neue Zürcher Zeitung«. Dr. Weibel, ki je spisal že dve knjigi o Rimu in Italiji in ki govori odlično italijanski, je govoril številnim zbranim poslušalcem o vezeh na področju kulture med Italijo in Švico, ki vežejo že šest stoletij in to čedalje bolj trdno.

Prepoved opija v Hongkongu

Hongkong, 24. jan. s. Generalni guverner v Hongkongu je odredil takojšnjo prepoved uživanja opija.

Darujte za slepe!

Gospodarstvo

Bodoča vloga traktorjev v kmetijstvu

V zadnjem času se italijanski in nemški gospodarski strokovnjaki obširno bavijo z vprašanjem mehanizacije kmetijske proizvodnje s posebnim ozirom na vlogo traktorjev v razvoju kmetijstva po vojni. List »Kölnische Zeitung« je nedavno objavil serijo člankov pod naslovom »Stroj v kmetijskem gospodarstvu«, v katerem se sklicuje zlasti na ugotovitve italijanskega profesorja Paola Albertariosa, objavljene v glasilu Mednarodnega poljedelskega instituta v Rimu leta 1940.

Uvedba kmetijskih strojev pred približno 100 leti ob istočasni uvedbi novega načina gnojenja je pomenila za evropsko kmetijstvo začetek novega razvojnega razdobja, ki je prineslo izredno povečanje kmetijske proizvodnje ne samo po količini, temveč tudi po donosu posameznih pridelkov na ploskovno enoto. Vse kaže, da bo uvedba traktorjev v kmetijstvu izzvala po sedanji vojni razdobje še bolj intenzivirane kmetijske proizvodnje. V Evropi so pričeli uporabljati traktorje pred 20. leti. Prvotno so si omislili traktorje le veliki kmetijski obrati. Traktor je bil splošno smatran kot luksuz za srednje in manjše kmetijske obrate. Enak pa je bil razvoj že prej pri uvedbi drugih kmetijskih strojev, zlasti kosilnih strojev in kombiniranih kosilnih ter mlatilnih strojev. Tehnična izpopolnitev traktorjev je v zadnjih letih naglo napredovala. Prvi modeli evropskih traktorjev so bili veliki in okorni in so bili konstruirani predvsem za velika posestva. Danes pa se izdelujejo že mnogo izboljšani, manjši in lažji traktorji tako, da je omogočena nabava takega stroja tudi srednjemu in malemu kmetu. Poleg tega so sodobni traktorji konstruirani tako, da se uporabljajo ne samo za prevažanje in za vlako drugih kmetijskih strojev, temveč tudi za pogon stabilnih kmetijskih strojev.

Koristi traktorja so očitne predvsem v dobi, ko se kopiči kmečko delo. Prej ali slej postane najvažnejša naloga traktorja, da pospeši prevoz. Omenjeni profesor Paolo Albertarios je ugotovil, da stane košnja enega hektarja travnika z živalsko vlako povprečno 60 lir, s traktorjem pa 35 lir. Oranje s parom volov predstavlja izdatek 160 lir na hektar, oranje s traktorjem pa le 40 lir. Podobne številke objavlja prof Albertarios tudi po ugotovitvah, ki so bile napravljene v Franciji.

Četudi so očitne koristi traktorja za racionalno kmetijsko gospodarstvo, vendar ne bi bilo na mestu pretiravanje. V prvi dobi uvedbe kmetijskih strojev so si obetali prave čudeže v pogledu prihrane človeške in živalske delovne moči. Ta pretirana upanja se niso uresničila. Enako kakor se ni uresničila bojazen, da bodo kmetijska veleposestva, ki lahko uporabljajo stroje in traktorje, pridobila znatno prednost v pogledu produkcijskih stroškov nasproti manjšim kmetijam. Treba je vpoštevati tudi ostale spremembe, ki jih je prineslo intenziviranje kmetijske proizvodnje v zadnjem stoletju. Pri intenzivnem kmetijstvu zahteva danes obdelava iste površine zemlje mnogo več dela in truda kakor pred sto leti. Prav zaradi tega je našel stroj svojo pot tudi do srednjega in majhnega kmeta. Sploh zahteva povečanje donosa na hektar vzporedno več dela na isti površini. V šestnajstem stoletju je lahko rodbina kmeta s štirimi delavnimi močmi obdelovala površino okrog 80 hektarjev. Na takem posestvu so gojili 9 glav goveje živine in je posestvo donašalo kakih 220 meterskih stotov žita. Danes lahko enaka rodbina pri intenzivnem kmetijskem gospodarstvu obdela le 8 do 15 ha zemlje, kakršna je pač stopnja intenzivnosti obdelovanja. Zaradi enostavnosti vzemimo, da obdela 15 hektarjev. Na tej površini lahko redi 9 glav živine kakor prej na površini 80 hektarjev. Žita pa pridela približno 350 meterskih stotov.

Intenziviranje kmetijske proizvodnje je prineslo samo po sebi nazadovanje površine kmetijskih posestev, četudi se splošno sodi, da je to nazadovanje posledica naslednstvene delitve posestev. Tendenca gre za tem, da se iz zemlje pridobi čim več pridelkov, kar pa zahteva seveda tudi več dela. Zato pa lahko danes na isti površini zemlje živi in se prehrani mnogo več ljudi, kakor pred stoletji. Po površini manjša kmetijska posestva danes preživljajo praktično več ljudi, kakor mnogo večja posestva nekdaj. V tem trenutku pridobiva uporaba strojev in zlasti traktorjev v kmetijstvu svoj poseben pomen. Univerzalni traktor bo omogočil nadaljnjo intenziviranje proizvodnje, predvsem pa bo omogočil nadaljnje povečanje proizvodnje, ne da bi nastopila potreba ponovnega zmanjšanja povprečne površine posestev. Traktor bo postal kmalu nujno potreben tudi najmanjšemu kmetu. Če neposredna nabava traktorja zanj ne pride v poštev, si ga bo morala nabaviti skupina malih kmetov, združena v strojni zadrugi. Konstrukterji traktorjev so to potrebo že upoštevali in so zlasti v zadnjih letih zgradili majhne modele traktorjev, ki so primerni in vsestransko uporabni tudi v manjših obratih. Tako bo traktor v bodoče univerzalni kmetijski stroj, ne samo za veleposestnika ali velikega kmeta, temveč tudi za srednjega in malega kmeta.

Ameriške podzemeljske rezerve mineralnega olja bodo kmalu izčrpane

Ameriški časopis »Polliers« je nedavno objavil značilen članek diktatorja za mineralna olja Ickesa o nevarnosti skorajšnjega izčrpanja podzemeljskih rezerv mineralnega olja v Ameriki. Dejstvo, da so v zadnjih desetletjih Zedinjene države daleč na prvem mestu v svetovni proizvodnji nafte, lahko zavede do napačne presoje glede bodočih možnosti pridobivanja nafte. Izredno velika domača potrošnja mineralnega olja je v ostrem nasprotju z rezervami mineralnega olja, ki se verjetno še nahajajo pod zemljo na obširnem področju Zedinjenih držav. Po najnovejših cenitvah znašajo ugotovljene rezerve pod zemljo nekaj nad 2000 milijonov ton. Te ugotovljene rezerve bodo potrošene že v 10 do 12 letih. Glede na te ugotovitve je razumljivo, da so v Zedinjenih državah pričeli razmišljati o vprašanju štedljivejše uporabe mineralnega olja spričo sedanje razsipnosti, ki vlada v potrošnji mineralnega olja. Za primerjavo bodi navedeno, da je celinska Evropa (brez Sovjetske Rusije) v zadnjem letu pred vojno, to je v letu 1938, potrošila 27 milijonov ton mineralnega olja, kar predstavlja le eno sedmino potrošnje v Zedinjenih državah.

Razmotrivanja Ickesa pa gredo tudi v drugi smeri. Zedinjene države si morajo po njegovem mnenju zagotoviti izkoriščanje ležišč mineralnega olja v drugih področjih, predvsem v Srednji in Južni Ameriki, v Evropi, na Bližnjem vzhodu in v Vzhodni Aziji, kjer leže pod zemljo še ogromne rezerve nafte. Po mnenju Ickesa bi morale Zedinjene države voditi tako zunanjo politiko, da si zagotovijo te rezerve, češ gospodarska bodočnost vsega sveta in zlasti Zedinjenih držav bo odvisna od možnosti izkoriščanja rezerv mineralnega olja.

Podatki, ki jih navaja Ickes, kažejo, da so rezerve mineralnega olja v Evropi neprimerno večje kakor v Severni Ameriki. Njegova izvajanja obenem potrjujejo znane imperialistične tendence Zedinjenih držav, ki pa bodo ostale utopija. V svojem članku navaja naslednje številke o podzemeljskih rezervah mineralnega olja v posameznih področjih: Rezerve v Evropi se cenijo 4200 milijonov ton; te rezerve bi zadostovale pri sedanji potrošnji za preko 100 let. Na Bližnjem vzhodu se cenijo rezerve na 700 milijonov ton, v Vzhodni Aziji na 400 milijonov ton (kar zadostuje za 40 let), v Južni Ameriki na 400 milijonov ton, s čemer bi bila krita potrošnja Južne Amerike za 25 let, v Severni Ameriki pa 2000 milijonov ton, kar bi pri sedanji potrošnji zadostovale za največ 12 let. Bogastvo Evrope v pogledu neizkoriščenih rezerv mineralnega olja bodo omogočile že nadaljnji gospodarski razvoj Evrope, ki se bo znala obvarovati ameriškega imperializma. Evropske rezerve morajo služiti izključno potrebam same Evrope, stvar Američanov pa je, kako bodo svoje lastne rezerve izkoristili.

Gospodarske vesti

= **Normiranje oblik svinčnikov v Nemčiji.** V vrsti ukrepov za poenostavljenje in normiranje industrijske proizvodnje je bila te dni v Nemčiji izdana odredba o normiranju oblik svinčnikov. Po tej odredbi smejo tvornice odslej izdelovati le 15 vrst svinčnikov (navadnih, kopirnih, barvnih in risalnih), ki morajo biti po večini nelakirani.

= **Letošnji velesejmi v Evropi.** Nemški listi objavljajo naslednji program evropskih velesejmov za leto 1943: V času od 26. aprila do 9. maja bo X. mednarodni velesejem v Plovdivu, v avgustu je predviden budimpeštanski velesejem, prav tako v poletju bo prirejen nacionalni velesejem za Dansko v Fredericiji. Od francoskih velesejmov bo imel le lyonski velesejem mednarodni značaj, medtem ko bodo velesejmi v Parizu, Marseilleu in Bordeauxu prirejeni kot nacionalni sejmi. Od 1. do 11. maja se bo vršil vzorčni velesejem v Baslu, od 11. do 25. septembra pa enak velesejem v Lausanni. Dne 10. maja bo otvorjen mednarodni velesejem v Valenciji, 10. junija pa enak velesejem v Barceloni. Nacionalni značaj pa bosta imela velesejma v Bilbau in Zaragozzi.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Sreda, 27. jan.: Ob 17.30. Zaljubljena žena. Red Sreda.
Četrtek, 28. jan.: Ob 17.30. Nedolžna. Izven. Cene od 18 lir navzdol.

*

G. Cenzato: »Zaljubljena žena«. Komedija v treh dejanjih. Osebe: Serena — Danilova, Fabrizio — Nakrst, Elena — V. Juvanova, Ana — Nablocka, Agno — Gregorin, Cortini — Peček, Antonelli — Brezigar, Alisa — J. Boltarjeva. Režiser prof. O. Šest.

OPERA

Sreda, 27. jan.: Ob 17., **Traviata.** Izven. Znižane cene od 18 lir navzdol.
Četrtek, 28. jan.: Ob 17.: Thais. Red Četrtek.
Petek, 29. jan.: Zaprto. (Generalka).
Sobota, 30. jan. ob 17.: **Zemlja smehljaja.** Premiera. Red Premierski.

*

Namesto napovedane opere »Beg iz seraja« se bo uprizorila **danes v sredo 27. t. m. ob 17 Verdijeva »Traviata«** izven abonmaja po znižanih cenah od 18 lir navzdol z Vidalijevo, Sladoljevim in Jankom v glavnih partijah.

Premiera na novo naštudirane Leharjeve operete »Zemlja smehljaja« bo v soboto za red Premierski. Libreto operete sta napravila Löhner in Herzer, prevedel ga je Niko Štitof. Zasedba vlog bo sledeča: grof Lichtenstein — Anžlovar, Liza, njegova hči — Mlejnikova, grof Pottenstein — M. Sancin, general — Pianecki, princ Souhong — Čuden, Mi, njegova sestra — Barbičeva, knez Čang — C. Debevec, Fu-li — tajnik — Škrabar, Lora — Japljeva, evnuh — Simončič. Dirigent: R. Simoniti, režiser in koreograf: inž. Golovin, načrti za kostume: Jela Vilfanova.

Radio Ljubljana

SREDA, 27. JANUARJA 1943-XXI

7.30: Slovenska glasba. 8.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Lahka glasba. 13.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 13.15: Poročilo Vrhovnega poveljništva Oboroženih sil v slovenščini. 13.17: Pesmi za vse okuse, vodi dirigent Segurini. 14.00: Poročila v slovenščini. 14.15: Pisana glasba. 14.30: Duet harmonik Golob-Adamič. 15.00: Poročila v slovenščini. 17.00: Napoved časa, poročila v italijanščini. 17.15: Koncert sopranistke Pavle Lovšetove. 17.35: Koncert čelista Alda Paysija. 19.00: »Govorimo italijansko«, poučuje prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Komorna glasba. 20.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30: Radio za družino. 21.15: Pesmi za vse okuse, vodi dirigent Segurini. 21.45: Predavanje v slovenščini. 21.55: Klasični orkester, vodi dirigent Manno. 22.20: Orkester pesmi vodi dirigent Angelini. 22.45: Poročila v italijanščini.

KULTURNI PREGLED

Šesti simfonični koncert

Kakor vsi dosedanji koncerti v ciklusu simfoničnih koncertov Glasbene Matice, je tudi ponedeljski napolnil veliko unionsko dvorano. Kulturna kronika lahko vedno znova in s posebnim poudarkom zaznamuje razveseljiv kulturni pojav vojnega časa: serijo velikih simfoničnih koncertov v dvorani, ki je razprodana že kakšen dan pred prireditvijo! Že dolga leta, da, v tej meri morda nikdar ni Ljubljana tolikaj gojila glasbeno življenje, kakor ni bilo niti v letih gospodarske konjunkture toliko umetnostnih razstav. Tudi šestemu simfoničnemu koncertu so prisostvovali predstavniki in zastopniki Oblasti, častniki in odlični funkcionarji Režima.

Ko je stopil na koncertni podij ravnatelj Mirko Polič, ga je občinstvo sprejelo s presrčnim aplavzom. S sigurno roko je začel dirigirati uvertiro Bellinijeve »Norme« in je izvabil orkestru vse mogočne tone te značilno romantične skladbe kompozitorja, čigar življenjepis je izšel v slovenski izdaji nekaj dni pred koncertom in je pravkar priljubljeno čtivo Ljubljančanov. Bellinija je sledil Dvořák s svojo četrto simfonijo, delom, ki s svojimi bogato razčlenjenimi štirimi stavki zapušča vtisk velike, izredno razgibane in pomembne simfonične mojstrovine. Občinstvo je po vsakem stavku navdušeno ploskalo in ob koncu sta bila dirigent in orkester nagrajena s posebno toplim aplavzom. Lep uspeh zaznamuje tudi dirigentova skladba »Preludij«, ki je imela na tem večeru svoj koncertni krst. Skladba kaže, da je nastala pod vplivom južno-vzhodnega melosa in se odlikuje po barviti in učinkoviti simfonični zgradbi. Skladatelj in dirigent Polič je dobil kot vnanji znak priznanja šopek rož. Občinstvo ga je navdušeno pozdravljalo. Največji uspeh pa je dosegla Smetanova slovečа in vedno znova osvajajoča simfonična pesnitev »Vltava« iz cikla »Moja domovina«. Nje natančno in toplo izvajanje je izzvalo ob koncu burno odobravanje. Pestri spored je zaključila skladba Musorgskega »Noč na Lisi gori«, eno najznačilnejših del velikega simfonika, živahna, slikovita in zgovorna skladba, ki se je lepo ujemala s celotnim okvirom tega koncerta.

Bila je to nova in uspešna manifestacija naše glasbene zmogljivosti; dirigent M. Polič, prav kakor orkester, ki raste tudi v svoji umetniški izrazni sili, sta nudila občinstvu mnogo resničnega glasbenega užitka. — O kvalitativnem značaju šestega simfoničnega koncerta bo objavljena še strokovna ocena.

Spis o misionarju Jerneju Mozganu

Kot 119. zvezek Mohorjeve knjižnice je izšel 64 strani male 8⁰ obsegajoči spis znanega etnologa in kulturnega zgodovinarja dr. Frana Kotnika »Misijonar Jernej Mózgan. Življenjepis«. O nastanku tega spisa pravi pisec v uvodu: »Že dolgo me je zanimala življenjska pot našega Jerneja Mózgana, ki se je ločil od hribov gori blizu Olševe in šel s Knobleharjem v Afriko. Šele v Ljubljani, kjer imamo na razpolago univerzitetno knjižnico, se mi je nudila priložnost, da sem natančneje zasledoval njegovo romanje po tej solzni dolini. Namen mi je bil, da bi predstavil bralcem moža večinoma z njegovo lastno besedo, ki je preprosta, se nam zdi starinska, a je vendar lepa, ker govori iz nje duh tiste dobe, kakor so tudi preproste besede njegovih tovarišev.«

Za čitatelje, ki jih zanima delo slovenskih popotnikov, misionarjev in kulturnih delavcev v daljnih deželah — imeni Baraga in Knoblehar sta se za vedno uvrstili na prvo mesto, v kolikor gre za delež Slovencev v misionarstvu — za take čitatelje bo Mozgancv življenjepis pravo odkritje. Samo ožji strokovnjaki in rojaki so dosiej poznali moža, ki je živel v l. 1823—1858 in ki je našel večni mir v domači zemlji, v železni kapli. Jernej Mozgan ni bil samo katoliški misionar, marveč je tudi prispeval k spoznavanju Afrike. Knoblehar in Mozgan sta prihajala v stik s popotniki, ki so v tedanji dobi raziskovali notranjo Afriko. S Knobleharjem so bili v stikih znameniti raziskovalci kakor Taylor, Lesseps, Ploggia, J. W. Müller in Alfred Brehm, o čemer pisec te knjižice pove kaj več v sklepnem poglavju.

Dr. Kotnik je obdelal v poljudni in prijetni obliki vse življenjepisno gradivo o Knobleharjevem tovarišu Mozganu. (Mladost in šolanje. — Smrt. — Knoblehar jeve in Mozganove zveze z raziskovalci notranje Afrike). Vmes med temi poglavji so tista, ki bodo širši čitateljski krog najbolj zanimala. Na podlagi pisem, ki sta jih pošiljala Mozgan in njegov tovariš Martin Dovjak, opisuje dr. Kotnik misionarjevo pot v Afriko od Kaira po Nilu do Hartuma, bivanje v Hartumu, pot od Hartuma do Gondokora, življenje pri zamorcih rodu Bari v Gondokoru, ter zanimive izkušnje med rodom Klk pri Sv. Križu.

Teh nekaj starih pisem iz petdesetih let prejšnjega stoletja nas zanima zaradi svoje neposrednosti in vzlic vsej preprostosti živahnega opisovanja vtisov in doživljajev. Tako je ustreženo tistim, ki hočejo imeti tudi kaj ekzotično pobarvanega čtiva. Ta pisma slovenskega afriškega misionarja so lep dokument naše zgodnjedanilske proze, ki je stala sicer izven slovstveno-razvojnega toka, a je danes zanimiva ne le po svoji dokumentarnosti, marveč tudi po stilu in duhu.

Knjižico dr. Kotnika je založnica opremila s slikami, med katerimi so značilni motivi iz notranje Afrike. Vredna je pozornosti in priporočila.

ZAPISKI

Pripravljajoče se umetnostne razstave. Za bližnje mesece pripravljajo dve razstavi, obe v Jakopičevem paviljonu: V marcu se bo začela kolektivna razstava slik prof. Saše Šantla v zvezi s šestdesetletnico tega uglednega slikarja in muzika, v aprilu pa bo prirejena razstava del pokojnega Ivana Vavpotiča. Nedvomno bodo prijatelji umetnosti pozdravili z zadoščenjem obe pripravljajoči se razstavi.

Na našem knjižnem trgu. Poleg Fraccarolijevega življenjepisnega romana »Nestanovitno srce« v izdaji Dobre knjige sta se pojavila v zadnjih dneh na knjižnem trgu dva nova zvezka Slovenčeve knjižnice: Henryja Riderja Haggarda »Roža sveta« v prevodu Josipa Poljanca in zbirko pripovednih proz švedske pisateljice Selme Lagerlöfove »Dekle z Močevja«, ki združuje z naslovno povestjo še daljšo novelo »Zaklad gospoda Andreja« in tri druge proze.

Monteverdijev »Orfeo« v Firenzi. Za 300 letnico smrti skladatelja Monteverdija bodo meseca maja uprizorili v Firenzi v prostorih palače Pitti Monteverdijevo operо »Orfej«. Predstava bo popolnoma v duhu skladatelja in tudi sestava orkestra bo izvedena natanko po Monteverdijevih navodilih. Orkester bo muziciral za hrbtom pevcev.

Nova opera Franza Leharja. Iz Budimpešte sporočajo, da je znani operetni skladatelj Franz Lehar dovršil novo delo. Čigar snov je zajeta iz polovice minulega stoletja. Glasbena novost bo imela svojo krstno predstavo v Budimpešti.

Rekordna cena za Munchovo sliko. Na dražbi zbirke pokojnega ravnatelja norveške Narodne galerije v Oslu so prodali sliko »Otok« Edvarda Muncha (roj. l. 1863) za 32.000 norv. kron, kar je najvišja cena, ki je bila kdaj plačana na Norveškem za kako umetniško sliko.

Kronika

* **Z zlato kolajno** je bil po smrti odlikovan padli pilot kapetan Adolfo Rebez iz Triesta.

* **Zlata kolajna za pehotnega majorja.** Major Francesco Campolo iz Pellara pri Reggiu Calabrii, ki je padel 21. januarja 1941 na grškem bojišču, je bil sedaj odlikovan z zlato kolajno za vojaške zasluge.

* **Junaška smrt letalskega pilota.** Na afriškem bojišču je padel junaške smrti višji narednik-pilot Giuseppe Benini, rojen v Triestu leta 1917. Bil je uslužben pri tvrdki Beltrame, kjer se je izkazal za odličnega sodelavca. Beninijev oče je padel v svetovni vojni, pokojni pilot pa se je že leta 1939. odločil za poklic vojaškega pilota ter je v tej službi na afriškem bojišču dosegel več odličnih uspehov.

* **Smrt generala Maria Vareseja.** V Rimu je umrl po kratki bolezni general Mario Varese, rojen leta 1887 v Ciglianu Vercellese. Obiskoval je vojaško akademijo v Modeni, se udeležil italijansko-turške vojne, v svetovni vojni se je boril pri Monte Pianu, kjer je bil ranjen in pohabljen. Takrat je bil tudi odlikovan z zlato kolajno za vojaške zasluge. Po svetovni vojni je bil povišan v polkovnika ter je poveljeval vojaškemu okrožju v Pavii, pozneje pa v Rimu. Stekel si je velike zasluge za obrambna dela pri Moncenisiju. Pozneje je napisal vrsto knjig vojaškega značaja.

* **Proslava četrte stoletnice trentinskega koncila.** V italijanskih mestih se pripravljajo na svečano proslavo 400letnice trentinskega koncila. V zvezi s tem dogodkom je pater Taurisano v Firenzi imel predavanje o trentinskem koncilu v navzočnosti nadškofa Della Costa, zveznega tajnika in prefekta.

* **Nov ravnatelj »Mattina di Napoli«.** Ravnateljstvo lista »Mattino di Napoli« je prevzel dr. Arturo Assante.

* **Dalmazijski guverner v Spalatu.** Te dni je prispel v Spalato guverner Dalmacije Bastianini, ki je imel sestanek s prefektom v vladni palači. Skupaj sta proučila vprašanja, ki se nanašajo na dalmazijsko provinco. Eksc. Bastianini se je sestal tudi s predstavniki vojaških in komunalnih oblasti.

* **Nov predsednik poligrafičnega zavoda.** Rimska »Gazzetta ufficiale« objavlja Ducejev dekret od 23 januarja t. l., s katerim je imenovan Eksc. prof Alberto de Stefani, državni minister, za predsednika državnega poligrafičnega zavoda.

* **Smrt dalmazijskega patriota.** V Zari so te dni pokopali ondotnega rojaka advokata Giovannija Ljubina. Narodil se je v Trogiru ter se je od svojih mladih let izpostavljal v vseh akcijah za italijanstvo Dalmazije. Boril se je zlasti proti odločbam versajskega miru, pri pogajanjih v Rapallu pa je zastopal italijanske interese. Vzdrževal je živahne stike z Gabrielom d'Annunzijem.

* **Bliža se ponovna otvoritev srednjih šol.** Dne 16. februarja se bodo italijanskim srednješolcem zopet odprla šolska vrata. Dotlej se nadaljujejo lekcije po radiu in kakor poročajo italijanski listi, napreduje srednješolska mladina v tem originalnem zimskem tečaju s prav dobrimi uspehi.

* **Novi prefekti.** Z odlokom rimske vlade je bilo premeščenih ter imenovanih večje število prefektov v italijanskih provincah. Nekateri prefekti so bili pozvani na službovanje v ministrstva, za nove prefekte pa so bili imenovani fašisti: dr. Attilio Tosi za prefekta v Reggio Calabria, dr. Lodovico Moroni za prefekta v Ragusi, Fortunato Vicari za prefekta v Potenzi in dr. Angelo Rossi za prefekta v Bellunu.

* **1075 službenih mest pri državnih železnicah.** Generalno ravnateljstvo državnih železnic je razpisalo 1075 novih služb na svojem področju. Prošnje se vlagajo pri generalnem ravnateljstvu državnih železnic v Rimu do 15. marca.

* **Prenos smrtnih ostankov glasbenika Zuellia.** Sredi minulega tedna so v Parmi ekshumirali truplo pokojnega glasbenika Guglielma Zuellia ter so ga odpeljali v Reggio Emilio, kjer je bil pokojnik položen k večnemu počitku.

* **Razstava ligurskih umetnikov v Rimu.** V Galeriji di Roma so odprli te dni 61 umetniško razstavo, ki prikazuje dela umetnikov, včlanjenih v sindikatu za likovne umetnosti v Genovi. Otvoritev razstave je bila zelo svečana, navzoč je bil tudi nar. sv. Cornelio di Marzio.

* **Staro gledališče v Bergamu so podrli.** V Bergamu so porušili staro gledališče »San Cassiano«. Gledališče je imelo svojo zgodovino in svojo slavo, kajti začetki stavbe segajo v leto 800. Gledališče San Cassiano je bilo svoj čas sedež raznih italijanskih literarnih in glasbenih akademij in krajevnega filharmoničnega društva. Poseben pomen daje gledališču stik s skladateljem Donizettijem, ki je tukaj napisal in izvajal celo vrsto svojih kompozicij.

* **Civilna mobilizacija vratarjev.** Uradni list rimske vlade je objavil dekret, s katerim so vsi vratarji mobilizirani v zmislu civilne obrambe za ves čas vojne. Ukrep je že stopil v veljavo z dnevom objave.

* **Pošiljanje zdravil vojnim ujetnikom.** Rimski list objavljajo, da se smejo pošiljati zdravila vojnim ujetnikom samo s posredovanjem Rdečega križa v Rimu. Vsak zavoj z zdravili pa mora imeti pečat farmacevtske tvrdke, ki je v Italiji zakonito priznana.

* **200 novih motornih ribiških ladij.** V kratkem bo zaključen natečaj za zgraditev 200 motornih ribiških ladij, ki bodo zgrajene s pomočjo italijanske vlade.

* **Smrt znane madžarske jahalke.** Ena najbolj znanih madžarskih jahalk Edita Szabo je te dni preminila za poškodbo, ki si jo je nakopala pri tekmovanju. Dne 3. novembra se je udeležila oficirskega lovskega jahanja in pri neki zapreki padla s konja. Padec se spočetka ni zdel nevaren, zato je sedla spet na konja in odjahala naprej. Po nekaj kilometrih pa ji je postalo slabo, da so jo morali prepeljati v sanatorij, kjer so ugotovili, da ima poškodovana jetra. Zdravniki so se trudili, da bi ji rešili življenje. Izvršen je bil večkrat prenos krvi, toda zaman. Edita Szabo je 21. januarja podlegla poškodbi.

* **Zavrnjena pomilostitev na smrt obsojenih vohunov.** Švicarski zvezni svet je na svoji nedavni seji razpravljal o pomilostitvi nadporočnika Otta Reimanna, poročnika Otta Petra Kullya in Ervina Philipsa, ki jih je vojaško sodišče zaradi izdaje vojaških tajnosti obsodilo na smrt. Obsojenci so bili glavni vodje vohunske organizacije, ki je izdajala vojaške tajnosti.

* **Na smrt obsojen tat.** Izredno sodišče v Budimpešti je obsodilo na smrt 40letnega tovarniškega delavca Jožefa Ficsurja. Obsojenec je bil s svojim tovarišem Ramarsom v neki gostilni. Ko je bila policijska ura, ga je prosil za prenočišče, s čimer mu je Ramars ljubeznivo ustregel. Ponoči je Ramarsova žena nenadno zaslišala sumljiv šum in ko je šla pogledat, ni bilo Ficsurja več v postelji, z njim pa je izginila tudi moževa obleka. Na njeno vpitje je prihitela policija, ki je Ficsurja prijela. Zdaj je bil mož pred izrednim sodiščem zaradi tatvine v času zatemnitve obsojen na smrt.

* **Prijet hotelski tat.** V budimpeštanskem hotelu Royal so pred dnevi aretirali Andora Gronnerja, specialista za tatvine oblek. Nek častnik, ki je stanoval v hotelu, je ponoči opazil, da se počasi odpirajo vrata njegove sobe. Zgrabil je za samokres, ki ga je naperil proti prišlecu. Policija je v aretirancu takoj spoznala svojega starega znanca, ki so ga odpeljali na varno.

* **V dimu se je zadušil.** V vasi Ujkecs na Madžarskem je pustila žena Frančiška Endretova svoja mala otročiča sama v stanovanju. Otroka sta se igrala s cunjami, ki so se na nepojasnjen način vžgale. Po stanovanju se je začel širiti strupen dim, ki je zadušil 4letnega sinčka Franca.

* **Velik požar v New Yorku.** V Empire Buildingu v New Yorku, ki je visok 10 nadstropij, je te dni v restavracijskih prostorih izbruhnil požar. Ogenj je nastal ponoči, ko je spalo v hotelskih prostorih 1200 gostov. Na kraj nesreče so prihitele gasilci, ki se jim je posrečilo obvladati ogenj in spraviti ljudi na varno. Kljub temu pogrešajo 40 oseb.

* **Smrtonosen padec 81letnika.** V Gorizii je padel na cesti 81letni Anton Hrovatin iz Prevačine. Padel je tako nesrečno, da si je zlomil hrbtenico in je na posledicah poškodbe kmalu umrl.

* **Smrt 102letne ženske.** V Mira Porte je preminula gospa Pierrina Besenzon, rojena leta 1841. Učakala je 102 leti ter je bila do zadnjega duševno čila.

* **Mati 12 sinov.** V Modeni je umrla 95letna vdova Cristina Damiani Ferrari, najstarejša med ženskami v Modeni. Njen mož je bil znan garibaldinec in v zakonu z njim je imela pokojnica 12 sinov, izmed katerih jih danes živi še šest. Pet njenih nečakov je v sedanji vojni pri vojakih.

IZ LJUBLJANE

u— **France Nered pri Abrahamu.** V prijazni Rožni dolini se je davi srečal z očakom Abrahamom ugledni mesarski mojster, gostilničar in posestnik g. France Nered. Ni Vičana, ki ne bi poznal dobrodušnega mojstra Franceljna, kakor ga vsi nazivajo, saj ima za vsakogar prijazno besedo in odprte roke, posebno v sedanjih časih. Po rodu je iz vasi Blata pri Šmarju na Dolenjskem. Mesarske obrti se je izučil pri pok. mesarskem mojstru Francu Gutniku na Viču. Iz prve svetovne vojne se je srečno vrnil na Vič. Leta 1919. se je osamosvojil in kupil v Rožni dolini na Cesti II enonadstropno hišo, kjer si je uredil moderno mesarijo in otvoril znano gostilno pri »Franceljnu«, ki je kmalu zaslovela in postala družabno zbirališče Rožnodolcev pa tudi Ljubljančanov. Leta 1919. se je poročil s hčerko bivšega dolgoletnega viškega župana, z Mici Oblakovo, s katero pa je žal užival le kratko dobo zakonsko srečo. Leta 1922. mu je ženka umrla in mu zapustila hčerko Fanči, ki je pred nekaj leti sledila materi v večnost. Da ni mogla hiša ostati brez gospodinje, je bilo povsem umljivo, zato se je Francelj oženil s hčerko uglednega posestnika iz Dobrove, Marijo Pekiajevo, ki mu je poklonila sina Franceta. G. France Nered je mož, ki ga vsi cenimo zaradi kremenitega značaja, plemenitega srca in prirojene socijalne pravičnosti. Kot ugleden in zaveden obrtnik je zavzemal v obrtniških organizacijah odlične funkcije. Je dosledno vnet zagovornik pravic obrtniškega stanu. Zvestemu naročniku želimo še mnogo zdravih in srečnih let!

u— **Nova grobova.** Za vedno je zapustil svojce upravnik Pokrajinske šolske založbe v Ljubljani, g. Blaž Poznič. Bil je očetovsko skrben predstojnik in bo ostal v trajnem spominu. Umrl je dentist g. Franjo Radovan. Za njim žalujejo soproga, tri hčere, dva sinova in drugo sorodstvo. K večnemu počitku ga bodo spremili v sredo ob 15. iz kapelice sv. Jožefa na Žalah k Sv. Križu. Maša zadušnica se bo darovala v četrtek 28. t. m. ob 7. v cerkvi Marijinega Oznanjenja. — Naj v miru počivata! Svojcem izrekamo naše iskreno sožalje.

u— **Spet sončno vreme.** Vdor južnozapadnega vetra fêna je zaenkrat pregnan. Pobral nam je skoro ves sneg, a kolikor ga ni on pospravil, so ga z ljubljanskih ulic in cest očistili mestni delavci. V zdravstvenem pogledu je močna odjuga povzročila Ljubljančanom mnogo nevšečnosti, zato smo bili vsi zadovoljni, ko je v ponedeljek popoldne zavel spet hladnejši veter in so se ulice naglo sušile. V ponedeljek čez dan se živo srebro od jutranjih 0.8⁰ C ni povzpelo više kakor na ..1⁰ C. Zvečer je nastopal lahen mraz, in ponoči so zopet zrasle na nekaterih oknih ledene rože. Od streh so zjutraj spet visele ledene sveče in živo srebro je stalo na —5.2⁰ C. Vreme se je zjasnilo in nam je že zgodaj posijalo sonce. Ozračje je po novem hladu prijetno osveženo.

u— **V poizvedovalnem oddelku Rdečega križa,** Via Ariella Rea 2/II (Gosposvetska cesta), soba 3, naj se javijo med uradnimi urami od 8—12 naslednji: Černe Andrejka, Dečman Franjo (svojci), Gerbec Vera, Intihar Josip (svojci), Magdič Neža, Mihajlov Božo, Muha Metod, Pogačnik Mira, Slovnik Anton, Vršič Justina, Žunac-Logar Zofija. — Istotam, soba 1, naj se javijo svojci naslednjih internirancev (za Rab): Arko Anton, Staniša Jože (Florijan), Žalar Matic.

u— **Drevi ob 18. bo III. javna produkcija gojencev šole Glasbene Matice v mali filharmonični dvorani. Nastopila bo cela vrsta pridnih in nadarjenih gojencev naše najstarejše glasbene šole. Nastopili bodo gojenci klavirskega, violinskega in solopevskega oddelka. Podrobni spored produkcije je na razpolago v knjigarni Glasbene Matice in pred začetkom produkcije pri vhodu v malo filharmonično dvorano. Spored stane 3 lire in velja obenem kot vstopnica k produkciji. Na javno produkcijo opozarjamo.**

u— **Zveza društev šola in dom sporoča** knjigotržcem, šolskim upraviteljstvom in učiteljstvu vseh strok, da se njene pomožne učne knjige dobivajo zopet v pisarni Slovenske matice, Kongresni trg 7, pol običajnimi pogoji.

u— **Podružnica sadjarskega in vrtnarskega društva v Mostah** poziva svoje člane, da se tekom osmih dni javijo za semenski krompir, in sicer pri dotičnih članih, pri katerih so ga dobili lansko leto.

u— **Nesreče.** V ponedeljek so sprejeli v ljubljansko splošno bolnišnico spet več ponesrečencev. Večina jih je iz mesta in le dva z dežele. Z Rudnika je prišla po zdravniško pomoč 22letna posestnikova hči Marija Dremljeva, ki jo je pes ugriznil v levo nogo. Iz Logatca pa so pripeljali v bolnišnico s poškodovano levo nogo 41letnega delavca Antna Petka. Na cesti je padla in si zlomila desno nogo 35letna žena zidarja Melanija Žigonova. Desnico si je nalomil pri padcu 45letni klepar Franc Lukner. Pri stroju si je poškodoval prste na desnici 27letni železniški ključavničar Ivan Lampič. Po glavi pa se je potolkel pri padcu na cesti 56letni delavec Pavel Radovan iz Ljubljane.

Z Gorenjskega

V Domžalah imajo občinsko knjižnico, kjer se od 21 t. m. dalje izposojajo knjige vsak četrtek zvečer. Knjižnica ima predvsem nemške leposlovne knjige na razpolago pa so tudi nekatera strokovna dela z raznih znanstvenih strok.

Gorenjski perutninarji so pozvani, da začno takoj oddajati jajca in ne čakajo šele pismenega predpisa. Za oddajo veljajo letos iste določbe kakor prej. V interesu perutninarjev je, pravi gorenjski tednik, da takoj začno oddajati jajca, da ne zaostajajo v začetku leta. Čim kasneje začne perutninar z oddajo, tem teže mu bo izpolniti obveznost. Izpolnitev se pa nikakor ne more opustiti.

V Selcah so priredili tovariški večer v prid zimski pomoči. Poleg prebivalstva se je zbralo orožništvo in poštna straža. Nabrali so 572 mark. Igrala je domača godba.

V Kamniku je gostoval godalni orkester iz Kranja, ki ga vodi kapelnik Peter Lipar. Koncert je bil v Kamniškem domu. Spored je bil zadovoljiv in so bili Kranjčani v Kamniku prijazno sprejeti.

V Mežici je bil sklican rudarski zbor posade rudnika »Helena«. Okrožni štabni uradni vodja Isak je govoril o dolžnostih rudarjev v sedanji vojni. Pohvalil je mežiške rudarje, ki so zgledni pri delu pa tudi pri javnih zbirkah. Sledil je skupen ogled rudniških naprav. Mežiškim rudarjem je bila zagotovljena čim večja skrb javnih oblastev, če bodo nadaljevali svoje delo kakor doslej.

Lokomotiva ga je pregazila. Na kolodvoru v Volšperku je pomožni kurjač Boštjan Marci, star 35 let, padel pod lokomotivo, ki ga je razmesarila. Nezavestnega so prepeljali v bolnišnico, kjer je kmalu nato izdihnil.

Iz Spodnje Štajerske

Poroka. V Celju sta se poročila trgovec Viljem Bandek in Ana Krašovčeva. — Na Dunaju sta se poročila narednik Hans Wernig in Elfrida Schenkova.

V Št. Pavlu pri Preboldu je v soboto zvečer gostovala celjska amaterska gledališka družina. Predstava se je ponovila v nedeljo popoldne v Št. Petru. — Ob zadnjem gostovanju celjskih igralcev na Teharju so tudi tam ustanovili diletantsko družino, ki je priredila v soboto zvečer tovariško prireditev in uprizorila enodejanko. Druga predstava bo Anzengruberjeva drama »Slaba vest«.

Nova obratna kuhinja. V mariborski tekstilni tovarni Avgusta Ehrlicha so nedavno odprli obratno kuhinjo, ki je prva med spodnještajerskimi zasebnimi podjetji. K otvoritvi sta poleg številnih drugih povabljencev prišla zvezni vodja Heimatbunda Franc Stejndl in mariborski župan Knaus. Igral je orkester mariborskega gledališča.

Nesreče. Pri smučanju se je ponesrečila 22trgovska sotrudnica Hedvika Reiningerjeva iz Studencev in si zlomila nogo. Pri sankanju se je enako poškodoval 9letni Jože Korošec iz Studencev. 22letna sprevodnica Leopoldina Draxlerjeva iz Pegove pri Gradcu je v Mariboru padla pol stopnico vagona in si nevarno poškodovala hrbtenico. Pri Slov. Konjicah je padla 61letna Neža Pevernikova in si zlomila nogo. Poškodovanci so bili prepeljani v mariborsko bolnišnico.

Iz Hrvatske

Reforme v hrvatski upravi. Nedeljska »Tagespost« poroča iz Zagreba, da je Poglavnik izdal vrsto odredb o reformah v hrvatski državni upravi. Tako se bo vojno ministrstvo, ki je imelo doslej naziv ministrstva za domobranstvo, imenovalo ministrstvo za oboroženo silo. Ministrstvu bodo podrejene vse formacije hrvatske vojske in ustaške milice z izjemo Poglavnikove telesne garde in orožništva. Ustaška milica je tvorila dozdaj zase oboroženo formacijo, v katero je bilo vključeno tudi orožništvo. Ministrstvu za oboroženo silo je podrejena tudi uprava pristanišč, rečna in pomorska policija in osebje vseh poljetij javnega prometa, kolikor so v službi oborožene sile.

Regulacija Drave. Direkcija za javna dela je že leta 1941. sklenila regulirati Dravo in zgraditi nasipe. Zaradi pomanjkanja sredstev so bili načrti odloženi. Po poročilu budimpeštanskega nemškega dnevnika so se začela regulacijska dela zdaj s polno paro izvrševati. Obenem z regulacijo Drave bolo urejeni tudi njeni severni pritoki.

Iz Srbije

Srbski vodja umrl v Novem Sadu. »Pester Lloyd« poroča, da je v starosti 74 let umrl znani vodja Srbov v Novem Sadu Dimitrije Mita Klicin. Pokojni se je rodil v Vršcu in se je posvetil učiteljskemu poklicu. Pozneje je postal časnikar in je urejeval novosadski časopis »Zastavo«. Po prvi svetovni vojni je bil nekaj časa tudi državni tajnik v gospodarskem ministrstvu v Beogradu.

Zasedanje izrednega sodišča v Novem Sadu. Budimpeštanski nemški dnevnik poroča iz Novega Sada, da se bo sestalo tam izredno sodišče, ki bo razpravljalo o zadevi Karla Farkasa in Jožefa Antala, ker sta bila med zatemnitvijo zasačena pri vlomu.

Kadar prodajaš ali kupuješ — preglej »Jutrove« male oglase!

Sovražna oklopna vozila, ki so jih ustavile italijanske čete na tuniški fronti

Četrti roman DK

»Nestanovitno srce«, eno najnovejših del priljubljenega italijanskega pisca Arnalda Fraccarolija.

je izšel!

Roman napeto in zanimivo prikazuje razgibano življenje in umetniško ustvarjanje skladatelja mojstra Bellinija. Riše nam družabno in gledališko življenje evropskih prestolnic v prvi polovici preteklega stoletja.

Naročnikom »Dobre knjige« se novi roman že dostavlja. Naročniki, ki prihajajo sami po knjige v upravo naših listov lahko dvignejo tam tudi Fraccarolijev roman.

V podrobni prodaji se dobi knjiga v knjigarnah. Broširana velja 10 lir, v platno vezana in na boljšem papirju tiskana pa 25 lir.

Ako želite knjigo dobiti po znižani ceni in si obenem zagotoviti tudi nadaljne odlične romane se naročite čimprej na novo zbirko »Dobre knjige«! Priglasite se v upravi naših listov v Narodni tiskarni.

SPORT

Nogometni sodniki — stari ali mladi?

35 do 50 let stari bi morali biti najboljši

Mnogo je bilo že razprav o tem, katera doba starosti je najbolj primerna za izvajanje športa, še več pa o tem, ali se tudi starejši letniki lahko še uspešno pokažejo na športnih prireditvah toda o sodnikih v raznih panogah, ki vodijo ves »obrat« na športnih terenih in morajo sem in tja prenašati pri tem tudi precejšnje telesne napore, še ni skoraj nihče črhnil besede. Kakor da bi bilo čisto vseeno, komu naj bo poverjena kočljiva naloga športnega sodnika in često edine osebe, od katere je odvisen pravilen potek in neredko tudi pravičen izid športnega srečanja.

Skromen drobec v obliki odgovora na to vprašanje smo zasledili v strokovnem glasilu nemških nogometnih sodnikov (Deutsche Schiedsrichterzeitung), ki v dalljših izvajanjih precej podrobno obravnava vprašanje, kako star naj bo sodnik na nogometnem igrišču, da bo vsaj vnanje izpolnjeval vse najstrožje pogoje za to funkcijo in jamčil vse najbolje za njeno izvršitev. Strokovnjaki pravijo namreč, da lahko igralec, ki je do 30. življenjskega leta sam igral nogomet in nato prestopil v sodniške vrste, približno v 35. letu že lahko prevzame vodstvo najtežjih in najvažnejših dvobojev na zelenem polju. Kdor izmed gg. žvižgačev se v nadaljnjem vestno posveti samemu sebi in skrbi predvsem za to, da ostane telesno čil in krepak, bo lahko najmanj še 10 let ali tudi več z lahkoto in v zadovoljstvo — svoje in tudi mnogih razvajenih in nepomirljivih gledalcev — opravljal sodniške posle.

Kadar pa se nogometni sodnik sreča z očetom Abrahamom, tako menijo isti strokovnjaki, potem pa velika večina izmed njih ni več kos nalogam sodniške funkcije. Zato je najbolj pametno — to seveda ne velja brez nekaterih častnih izjem, ki samo potrjujejo to pravilo — da mož s piščalko, ki zadene na ramena peti križ, prepusti mesto mlajšim tovarišem.

No, pri nas je generacija te vrste športnih delavcev še zmerom »mlada« dovolj, da bržkone ne bo nobene pritožbe zaradi tega čisto splošnega nasveta.

Tudi pasti je treba znati!

Rokoborci in nogometni vratarji radi poudarjajo, da je treba znati tudi — pasti. Igralec rugbyja, ki ne zna pasti, je zagrešil svoj poklic, kajti ni dovolj, če kdo položno zdrkne na tla, pri čemer še zmerom ni zavarovan pred morebitnimi poškodbami. Mnogo je bilo že pametnih naukov izrečenih glede umetnosti takih padcev, toda natančno tega še ni znal nihče pojasniti, kar je že zaradi tega težavno, ker mora biti res dober opazovalec, kdor hoče drugim raztolmačiti, kako je treba pasti, da je nesreča čim manjša.

Nenavadno preprosto, pri tem pa nadvse nazorno opisuje takšen padec neki švicarski dirkač z motociklom. Mož ima za seboj precej dolgoletno in tudi uspešno kariero na motornem kolesu, s katerim je seveda doživel tudi marsikateri padec, vendar je kljub vsemu temu ostal živ in zdrav in še tako bistroumen povrhu, da je znal o svojih padcih povedati tudi drugim tole:

»Kot dirkač na dirkališču mora vsak obvladati umetnost padanja, ker je sicer njegova koža za zmerom na prodaj na vsaki prireditvi. Prisebnost in trajna pripravljenost, da se izogne preteči nesreči, sta pri tem prav tako važni kakor najboljši motor ali najnovejše kolo ali najlepša usnjena obleka. Na dva izmed svojih nepreštetih padcev se spominjam posebno živo, toda kljub vnanji sliki, da se bosta končala tragično, se je izteklo dobro. Pred menoj je padel eden vozačev. Hip nato sem imel jaz samo še dve možnosti, in sicer da bodisi zavozil vanj ali pa obrnil krmilo tako, da bi me vrglo v leseno steno, ki obdaja dirkališče. Slednja rešitev je bila kajpa mnogo nevarnejša zame. Potem je počilo, potem sem padel, potem sem slišal krik in vik množic okrog sebe ter se že kotalil po strmini dirkališča. Kljub brzini ene sekunde, v kateri se je odigralo vse, sem se še utegnil pripraviti na padec, in sicer tako, da sem napel vse mišice, izpustil krmilo, upognjene roke dvignil navzgor, da sem si zavaroval glavo, ter nato pritegnil noge in se prepustil usodi. Pritekli so reditelji in zdravniški pomočniki, toda preden so prišli do mene, sem se dvignil in spet zasedel svojega jeklenega konja.«

Ta popis padca z motorjem na dirkališču je eden redkih zelo podrobnih, kako je treba storiti, da človek v takem primeru reši celo glavo in zdrave ude. Čeprav veljajo ta pravila prav za prav samo za dirkače z motorji ali kolesi, bi bila z gotovimi spremembami — odvisno je pač od tega, ali gre za smuške skakalce ali igralce table-tenisa — uporabiti tudi za vse ostale aktivne sportnike, ki jih lahko povsod in pri še tako neverjetnih priložnostih čaka nevarnost za telesne poškodbe.

s— Nekaj vrst o smučarskih izidih. Nekoliko pozno smo mi izvedeli o nekaj izidih o nedavnih in prav za prav otvoritvenih smučarskih tekmah v naši neposredni soseščini. V Kranjski gori so imeli koroški smučarji kratek tečaj, ob zaključku pa so nastopili v tekmi, v kateri se je na 12 km najbolj postavil Jesenican Jože Knific s časom 42:04 pred Mojstrančanom Gregorjem Klančnikom, medtem ko je v skokih zasedel prvo mesto Finžgar z Bleda s skoki do 33 in 35 m. — Na Sljemenu pri Zagrebu so zadnjo nedeljo izvedli smučarska tekmovanja za državno prvenstvo v klasični kombinaciji. Zmagovalec v 18 km teku Šafar, ki je potreboval za to progo 1:13:25, je pridobil toliko naskoka, da je zmagal tudi v kombinaciji s 395 točkami.

Največ zadoščenja so prijateljem športa pripravili amaterski boksarji, ki so v Vratislavi nastopili proti izbranim predstavnikom močne Švedske — tam ni treba hoditi na fronto in lahko v miru trenirajo — in zmagali premočno z 12 : 4. Gostje so odločili eno samo srečanje zase, ostali dve točki pa sta jim bili prišteti iz remisov.

Paberki iz avtomobilizma

V Združenih državah ameriških so se poostrila nasprotstva med civilnimi in vojaškimi oblastvi zaradi vojne proizvodnje. Roosevelt se je moral nazadnje odločiti za civilno vodstvo in je predredil vso vojno proizvodnjo Charlesu Wilsonu, razdelitev človeškega delovnega kadra pa Paulu Mc. Nuttu.

Združene države ameriške kažejo zmerom več zanimanja za južnoafriška bogastva, toda vse bolj kakor za zlato, bi jim zdaj dišala mangan in železo, predvsem pa krom, ki so ga pred vojno izkopali v Južni Afriki okrog 167.000 ton in iz katerega so pridobili od 42 do 48 odstotkov čiste rude.

* * *

Zanimive podatke čitamo o mastnih plačah, ki jih prejemajo voditelji ameriške avtomobilske industrije, ki je zdaj preustrojena na vojno. Eden ravnateljev, Wilson po imenu, je imel leta 1941., okrog 150.000 dolarjev (ali poldrugi milijon lir) letnih dohodkov, pri tem pa še na tisoče akcij najbolj dobičkanosnih družb. Podravnatelj Bradley, tudi iz take stroke, za služi na leto več kakor 100.000 lir dolarjev in dolga je še vrsta raznih generalnih in navadnih ravnateljev, ki vlečejo za svoje industrijsko sodelovanje ogromne prejemke. Tudi te številke kažejo, da je vojna za Američane koristna, vsaj za nekatere!

* * *

V Švici je trenutno v prometu okrog 13.000 motornih vozil s pogonom z domačimi gorivi ter približno 10 odstotkov vsega parka z motornim pogonom. Okrog 100.000 motornih vozil je bilo dozdaj vzetih iz prometa.

* * *

Svetovna proizvodnja petroleja je zaradi posledic vojne, ki se najbolj poznajo na Kavkazu in v Holandski Indiji, močno padla v zadnjem letu. Tudi šmeriška proizvodnja je precej zaostala zaradi težav v prometu in pomanjkanja ladjevja. Medtem ko je proizvodnja predlanske sezone vrgla nad 300 milijonov ton tega dragocenega zemeljskega pridelka, se zdi, da lani ta vsota ni dosegla več kakor 287 milijonov ton.

* * *

V Argentiniji je bilo treba železniški promet močno omejiti zaradi tega, ker Amerika ne pošilja tjakaj zadostne količine premoga. Vse tako kaže, da se ta kriza sploh ne bo dala popraviti, ker Američani na nobeno urgenco za rednejše dobavljanje ne dajo odgovora.

* * *

Čilska republika se polagoma rešuje tujine v zgledu prilobivanja pogonskih sredstev, ker je domači proizvod tako imenovane »alkoline« dal zelo dobre rezultate. Razen tega so v Cousinu Loti odkrili velika najdišča premoga, tako da bodo iz teh novih zalog lahko pridobivali tudi bencin iz premoga.

* * *

Med mnogimi državami po vsem svetu je začela polagoma čutiti pomanjkanje prevoznih sredstev tudi Indija, ki je morala zaradi tega močno omejiti promet z ljudmi in blagom.

Drobne zanimivosti

Jetika v Franciji se širi. Pariški »Oeuvre« naglaša, da se tuberkuloza v Franciji silno širi. Povprečno oboli za to boleznijo 30% prebivalstva.

Katulove slavnosti. Italijanska akademija znanosti je za proslavo 2000letnice Katula že izdelala program. Akademiji v Veroni in Padui bosta skupno priredili Katulovo proslavo.

V Švici letos ne bodo uvedli poletnega časa. Zvezni svet je na svoji nedavni seji sklenil, da letos ne bodo uvedli poletnega časa. V utemeljitvi sklepa se omenja, da oziri na mednarodne prometne zveze niso tako nujni kakor so bili prej in da je med švicarskim poljedelci nastala proti uvedbi letnega časa močna opozicija.

Reven deček podedoval milijonsko premoženje. Pred dobrim mesecem je na Danskem umrl posestnik in komornik Krieger. Pokojnik, ki je bil samec, je zapustil dvoje posestev in milijonsko premoženje. Za svojega univerzalnega dediča je postavil vnuka svoje sestre. Deček, ki mu je padla v naročje pravljična dedščina, je 12 let star, stanuje v Kopenhagenu in obiskuje ljudsko šolo. Njegovi starši niso imeli nit pojma, da bo komornik Krieger njihovega sina izbral za svojega univerzalnega dediča.

Smrt zaradi cigarete. V Vrbi na Bavarskem je neki delavec čistil svojo obleko z bencinom. Med delom si je prižgal cigareto, toda v tem trenutku je bil ves v plamenih. Mož je dobil tako hude opekline, da je v bolnišnici umrl.

Izgube ameriških mornarskih čet. Po uradnih podatkih iz Washingtona znašajo izgube ameriških mornarskih čet 21.498 mož. Izmed teh jih je 6344 padlo, 11.316 jih pa pogrešajo. Izgube, ki jih je utrpela ameriška mornarica v gornjem številu, niso vštete.

Brezposelnost na Danskem narašča. Po uradnem danskem sporočilu je znašalo število brezposelnih decembra lani na Danskem 47.000. V primeri z novembrom je brezposelnost narasla za 16 000. Porast brezposelnosti pripisujejo na Danskem pomanjkanju surovin.

200 smrtnih žrtev letalskih napadov na Francijo. Po časopisnih poročilih so angleški letalski napadi na Francijo v prvi polovici tega meseca zahtevali med civilnim prebivalstvom 200 smrtnih žrtev.

Vitaminizirana margarina v Nemčiji. Dne 11. januarja je prišla v Nemčiji v promet vitaminizirana margarina. Margarina te vrste se bo prodajala upravičencem do meseca maja.

Mali oglasi

Kdor išče službo plača za vsako besedo L —.30 za drž. in prov. takso —.60 za dajanje naslova ali šifro L 2.— Najmanjši iznos za te oglase je L 7.— — Za ženitve in dopisovanja je plačati za vsako besedo L 1.—, za vse druge oglase L —.60 za besedo, za drž. in prov. takso L —.60 za dajanje naslova ali šifro L 3.— Najmanjši iznos za te oglase je L 10.—

Službo dobi

Pridno dekle
ki je vajena tudi kuhati, se sprejme k mali družini. Hrana dobra. Polajnar, Knezova ul. 34. 1310-1

Postrežnico
pošteno, išče se za takoj. Gasogeno Merkur, Puharjeva 6. 1336-1

Vrtnar. delavca
v stalno službo, sprejmem takoj. Naslov v vseh posl. Jutra. 1352-1

Postrežnico
za ves dan, katera tudi dobro kuha, išče se za takoj k mali družini. Dobra plača. Vprašati od 11—12. Naslov v ogl. odd. Jutra. 1351-1

Službe išče

Frizerka
dobra moč išče službo. Naslov v vseh posl. Jutra. 1333-2

Mlado dekle
išče kakršne koli primerne zaposlitve. Najraje kot pomoč gospodinji. Nastop takoj ali s 1. februarjem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Pridna«. 1343-2

Pouk

Italijanščine
nemščine, francoščine se lahko praktično naučite v treh mesecih. Metoda izvrstna. Honorar po dogovoru. Pouk v večernih urah ali na željo v nedeljo dopoldne. Zglasite se od 15 do 18: Novi trg 5/III. 1325-4

Prodam

PREMOG
DRVA
I. Pogačnik
LJUBLJANA
Bohoričeva ulica 5
Telefon 20-59

Gašperčke,
peči in štedilnike razprodaja za zelo znižano ceno Gasogeno Merkur, Puharjeva 6. 1335-6

»Lux« aparat
(sesalec za prah) in jedilni servis za 12 oseb, prodam. Jugovec, Gradišče 2-I. 1349-6

Vrtnarji
razkužite tople grede, zemljo in seme. Razkužilo in vsa navodila pri: Inž. Prezelj, Wolfova ul. 3. 1345-6

Kupim

Krojaške odpadke,
volnene, in volneno trikotažo kupujem. Cankarjevo nabrežje 3, Ribja ulica 8. 1080-7

Klavir, preproge,
gramofon, psalmi, stroj in vreče, kupimo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Plačamo dobro«. 1337-7

Otroški voziček
globok, dobro ohranjen, kupim takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Lep«. 1310-7

Snežke
ali škornjice za 4 letnega otroka, kupim. Ponudbe ali naslov pustiti pod »Snežke škornjice« na ogl. odd. Jutra. 1244-7

Dvigalo
(Flašencug) za dviganje teže do 1 tone kupim. Cale Maks, Ljubljana, Šišenska c. 49. 1326-7

Srebrne
predmete in srebrne kovance zamenjam za valuto. Naslov v ogl. odd. Jutra. 1344-7

Avto, moto

Motor Rudge
500 cm Supersport, dirkalno pripraven tudi za navadne vožnje, ugodno naprodaj. Tovarna Zaloker, Tržaška 40 B. 1341-10

Pohištvo

Moderno pohištvo
spalnice in kuhinje zopet na zalogi. Ogled vsak dan od 14. do 15. ure v skladišču pohištva tvrdke Pole Berlič in Franc Šenta v Šiški, Celovška c. 95. 1334-12

Samska soba
zelo lepa, iz trdega lesa, kompletna z posteljo, otomano in preprogo za skupno ceno 4200 lir naprodaj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Rodselitve«. 1338-12

Posest

Parcele
v bližini vojne cvetlice od 18.000 do 100.000 lir prodaja Pristava, Franje, realitetna pisarna Ljubljana, Cesta Ant. Ašker Res. 3 (poleg Stupice). 1211-30

Novo hišo
sedemstanovanjsko, tri nadstropno za Beograjdom prodam. Cena 1,350.000 lir. Hipoteke 350.000 lir. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Obrestuje dobro«. 1320-20

Stanovanje odda

2-sobno stanovanje
z vsemi pritiklinami v bližini tramvaja in mesta se odda onemu, ki mi preskrbi 1500 lir proti dvomesečnemu roku in sigurni garanciji. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Priklad«. 1354-21

Stanovanja išče

2-sobno stanovanje
po možnosti v bližini centra, za 1. febr. 1. marec ali 1. april, išče. Plačam za več mesecev naprej. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Siguren plačnik«. 1302-21a

1000 lir nagrade
dam onemu, ki mi preskrbi 2-sobno stanovanje s pritiklinami. Naslov v vseh posl. Jutra. 1329-21a

Sobo odda

Opremljeno sobo
čez dan odsotni osebi oddam takoj. Naslov v vseh posl. Jutra. 1353-2a

Podstrešna soba
se odda. Naslov v ogl. odd. Jutra. 1321-23

Lepo sobo
posebni vhod, z uporabo kopalnice oddam. Rimska c. 23/I., Debevec. Ogled od 10—2. 1324-23

Sobe išče

Zakonca
izobražena, mirna in skromna išče opremljeno sobo s souporabo kuhinje ali plina. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Zakonca«. 1329-23a

Glasbila

Nemo klaviaturo
vzamem v najem ali kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Klaviatura«. 1245-26

Klav. harmoniko
60 basov, 2 registra, dobro ohranjeno kupim. Ponudbe z navedbo znamke in cene. Naslov v ogl. odd. Jutra. 1342-26

Oblačila

Pravi »sil«
(jopa), staro blago — ugodno prodam. Vprašati Tavčarjeva 12, pri hišnici. 1350-13

Živali

Pes
črno rjav, ostrodlakasti foxterier se je izgubil. Najditelja prosim, da ga vrne na naslov Iv. Leskovic, Ljubljana, Jurčičev trg 1. 1339-27

Angorska mucka
se je izgubila. Kdor kaj ve o njej naj pove na naslov, kateri je v ogl. odd. Jutra. 1322-27

Izgubljeno

Moški klobuk
zelen kosmat, je bil izgubljen v nedeljo. Pošten najditelj naj ga prinese proti dobri nagradi v gostilno Francel, Poljanska cesta. 1355-28

Nalivno pero
znamke Soeuben, drag spomin, sem izgubila 22. t. m. Novi trg — Podrožnik. Proti dobri nagradi naj se odda v ogl. odd. Jutra. 1330-28

Moško uro
23. jan. t. l. sem našel. Krivec izidor. Ob Zeleni jami 17. 1323-29

Stroji

Pisalni stroj
najrajši Underwood ali Olivetti, dobro ohranjen, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Underwood«. 1332-29

Obrt

Za tvrdko
Franc Heuffel
se sprejemajo vsa pečarska dela pri blagajničarki gostilne (Pogovec) — Prosim, poslužujte se tega naslova. 514-30

Pridelki

Pomaranče
in suhe gube prodaja Gospodarska zveza Ljubljana, Blei weisova c. 29. 1327-33

Seno in slamo
kupuje Gospodarska zveza Ljubljana, Bleiweisova cesta 29. 1328-33

Uslužbenci Pokrajinske šolske založbe v Ljubljani

javljajo, da je danes preminul naš predobri šef, gospod

BLAŽ POZNIČ

upravnik Pokrajinske šolske založbe v Ljubljani

Blagega očetovsko skrbnega predstojnika bomo ohranili v trajnem in nepozabnem spominu!

LJUBLJANA, dne 26. januarja 1943.

Iz doline solz in trpljenja je odšel k Vsemogočnemu po plačilo, nas pa pustil same, nepozabni soprog, naš ljubi očka, brat, stric in svak, gospod

FRANJO RADOVAN

dentist

Pogreb nepozabnega očka bo v sredo, dne 27. januarja t. l. ob 3. uri popoldne iz kapelice sv. Jožefa k Sv. Križu.

Sv. maša zadušnica bo v četrtek, dne 28. januarja t. l. ob 7. uri v cerkvi Marijinega Oznanjenja.

Namesto cvetja na krsto prosimo molite zanj in darujte za sirotake.

LJUBLJANA, dne 26. januarja 1943.

Žalujoči: FANČI, soproga
BOGA, ZORA, FRANCI, VERA, MARJAN, otroci
in ostalo sorodstvo

P. G. Wodehouse: 82

PODJETNI SAM

Humoristično roman

»Brzojavil sem vašemu stricu kako in kaj ter ga poprosil za navodila,« je neusmiljeno nadaljeval njegovo lordstvo.

»To ste storili?« je kriknil Sam. Vsa osuplost ga je mahoma minila in se umaknila burnemu dihu kriviželjne togote. »S tem hočete reči, da ste se upali... da ste bili tako predrzni... tako nesramni...« Goltnil je nekajkrat zaporedoma. Kot podjeten mlad človek, ki je imel navado, ponazarjati svojo jezo z odločilnimi dejanji, je lahkomno uprl oči v lorda Tilburyja, obžalujoč, da mu razlika let in telesnih moči ne dovoljuje obračunati z njim po zaslugi. »Po tem takem bi mi radi natvezili...« Znova je goltnil. Misel, da je ta mali mrčes zalezoval Kayino početje in jo žalil s svojimi nizkotnimi podtikanji, se mu je zdela strašna mimo vseh človeških besed.

»Obvestil sem vašega strica, da ste se zapletli v skrivno ljubavno istorijo, in ga vprašal, kako naj ravnam,« je dodal njegovo lordstvo.

Kakor nebeško navdahnjenje je ta mah vstal v Samovem spominu prizor, ki ga je bil dva dni pred odhodom iz Newyorka videl na zadnjem koncu ‚Araminte'. Mornar zamišljenega obraza, ki je menda sanjaril o svojcih na kopnem in pozabljal službeno dolžnost, je bil, ko je šel s polnim vedrom barve po palubi, slučajno stopil podčastniku na nogo. Ko je ta prišel do sape, je zgostil svoje obsutke v dve psovki, tako sočni in izdatni, da si Sam ni mogel misliti prikladnejših za počaščenje lorda Tilburyja.

Trenutek prej še še obžaloval nezadostnost besed. A to niso bile več besede. Bil je besedni dinamit.

»... ste!« je zatulil. »In ... tudi, da veste!«

Mornarji so že od mladega vajeni mirnodušno prenašati take poklone, lord Tilbury pa ni bil tako utrjen. Skočil je, kakor bi ga bili polili s kropom.

»Hudobno ničè!« je Sam dodal, vračaje se k običajnemu besedišču. Planil je k vratom in jih odprl na stežaj. »Ven iz te hiše!« je kriknil in odločno zamahnil z roko.

Če je le kdaj prilika, ko se mora človek dostojanstveno vzravnati in z užaljenim glasom vzklikniti: »Gospod!« je bila v tem trenutku. Toda lord Tilbury, ki že vsaj četrt sto let ni pomnil podobnih žalitev, je bil izgubil dar govora.

»Ven, ven iz moje hiše!« je s podvojenim gnevom kriknil Sam. »Kaj vraga vam je, da še vedno osmrajate zrak v tej sobi?«

Njegovemu lordstvu se ni zdelo paametno, da bi s takim strokovnjakom začenjal besedni boj. Prepaden se je umaknil na hodnik, vlekoč flanelaste hlačnice za seboj. Ko pa je prišel do hišnih vrat, se je mahoma spomnil, da še ni bil izstrelil poslednjega naboja.

»Počakajte!« je zaklical. »Pripomnite moram...«

»Niti besede več!« ga je prekinil Sam.

»Povedati vam moram...«

»Spravite se mi izpred oči!«

»Povedati vam moram,« je trmasto nadaljeval njegovo lordstvo, obupno pritezaje hlače, ki so mu uhajale, »povedati vam moram, da me vaš stric v svojem kablogramu prosi, naj vas s prvim parnikom pošljem nazaj v Ameriko.«

Sam ni imel namena, da bi s prostaškim zdrzljajem postavil svojo železno odločnost na laž. A te besede so storile čudež. Mahoma je opustil namero, s slikovitimi izrazi povedati gostu, zakaj mu osmraja hišni zrak, in mu ves bled pogledal v lice.

»To vam sporoča?« je zajecljal.

»Da. S svojo besedo sem vam porok.« — Sam se je zamišljeno popraskal po bradi. Njegovemu lordstvu je hitro odlegalo. — »Zdi se mi,« je nadaljeval, »da mora biti mlad človek vašega kova preteto v škripcih za obstanek, ako ne izkorišča bogatih sorodnikov; pričakujem torej, da se brez upiranja vdaste v stričevo voljo. Če ste si nemara vtepli v glavo, da je vaša služba pri Tilburyjevem podjetju stalna, vas moram razočarati. Z današnjim dnem ste odpuščeni.«

Sam je molčal. Lord Tilbury, ki se je zdaj zavedal, da tisti, kdor ima v žepu prepričevalne razloge, lahko brez nevarnosti vztraja v besednem dvoboju, je z novo hrabrostjo nadaljeval:

»Vzel sem vas v službo, da bi ustregel vašemu stricu. Zaradi svojih osebnih zmožnosti ne bi bili postali v Tilburyjevem podjetju niti tekač... Ponavljam: niti za tekača vas ne bi bil sprejel, ko bi ne bilo šlo za to, da ustrežem želji vašega strica, gospoda Pynsenta,« je rekel še enkrat.

Sam se je zbudil iz zamaknjenosti.

»Kaj ste še zmerom tu?« je mahoma vprašal.

»Da, še sem tu. In dajte, da vam povem...«

»Poslušajte!« je kriknil Sam in z grozečim obrazom stopil proti njemu. »Ako se mi v dveh sekundah ne spravite izpod nog, vam slečem hlače!«

Vsak Ahil ima svojo peto. Izmed vseh razlogov, ki bi se jih bil utegnil Sam domisliti, je bil ta edini, ki je zalegel.

Njegovo lordstvo je še trenutek poskakoval kakor žoga na motvozu, nato pa je smuknil skozi vrata in jih glasno zaloputnil za seboj.

Hladna tema se je zgrnila okrog lorda Tilburyja na posutem prostorčku pred vilo »Mon Repos«, a v tej temi je zagledal še temnejšo senco, ki mu je priskakljala naproti.

... ber večer, gospa,« je rekel moški glas.

Lord Tilbury se je zavedel, da ima pred seboj varuha javnega reda. Vendar ni blagovolil odgovoriti. Prav nič ga ni mikalo začeti pomenek s »policemanom«.

»Psa sem pripeljal nazaj,« je s prijaznim glasom nadaljeval redar. »Klatil se je po cesti.«

»Saj ni moj,« je skozi zobe odvrnil njegovo lordstvo in jezno odrinil nedolžno Amyjo, ki se je že pripravljala, da bi mu skočila okrog vratu.

»Kaj niste iz te hiše, gospod?« je še prijazneje nadaljeval stražnik. »Samo na obisku, a? Vidim, vidim. Vprašujem se, ali vam je že kateri mojih tovarišev razložil priliko, pa podprete človekoljubno organizacijo, ki...«

Urejuje: Davorin Ravljen — Izdaja za konzorcij »Jutra«: Stanko Virant — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran — Za inseratni del je odgovoren: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani